

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1902.   Andra Kammaren.   N:o 37.

Lördagen den 26 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 19 innevarande april förda protokoll.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *A. T. Odelberg* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

i fråga om användande under år 1903 af behållning å ett för år 1902 anvisadt anslag till åtgärder för att befrämja tillgodogörandet af den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång;

angående försäljning af viss del af Vadstena kronoäng i Östergötlands län;

angående försäljning af en till förra hospitalshemmanet Staflösa n:o 3 i Östergötlands län hörande lägenhet;

angående upplåtelse till begravningsplats för grufsamhället vid Kiruna jernvägsstation af viss del utaf den vid afvittringen inom Juckasjärvi socken till kronopark afsatta mark;

med förslag till lag med vissa bestämmelser angående enskilda banker; och

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter smeden Gustaf Pettersson från Björkorp.

De kongl. propositionerna blefvo på begäran bordlagda.

§ 3.

Herr talmannen tillkännagaf, att herr *A. Hansson* i Solberga anmält, att han af sjukdom vore förhindrad att bevista dagens sammanträde.

§ 4.

Föredrogs de å kammarens bord hvilande motioner; och hänvisades dervid herr *A. Wiklunds* motion, n:o 201, till Riksdagens särskilda utskott n:o 2 och herr *V. L. Molls m. fl.* motion, n:o 202, till statsutskottet.

§ 5.

Vidare föredrogs, men blef åter bordlagdt särskilda utskottets n:o 2 utlåtande n:o 2.

§ 6.

Föredrogs Första Kammarens protokollsutdrag, n:o 198, innefattande delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 13, i anledning af återremiss från Första Kammaren af dess andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 4, angående iakttagande af ett förändradt stafsätt i allt från Riksdagen utgående tryck; och beslöt kammaren att hänvisa ifrågavarande ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

§ 7.

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

Till afgörande förelåg bevillningsutskottets betänkande n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående en inkomstskatt för år 1903.

I Kongl. Maj:ts till utskottet remitterade proposition, n:o 16, hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för år 1903 till upptagande i riksstaten för samma år åtaga sig en särskild bevillning af 10,500,000 kronor under namn af inkomstskatt, att utgå enligt ett vid propositionen fogadt förslag i ämnet.

I sammanhang med denna proposition hade utskottet till behandling förehåft följande inom Riksdagen väckta motioner, nemligen inom Första Kammaren motionen n:o 28 af herr *Ph. Leman* samt inom Andra Kammaren följande motioner: n:o 160 af friherre *F. C. K. Barnekow*, n:o 161 af herr *E. A. Lindblad*, n:o 164 af herr *E. A. Smith*, n:o 167 af herr *J. E. Ericsson* i Ahlberga och n:o 185 af herr *J. J. Byström*.

Utskottet hemställde:

1:o) att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förvarande förslag till förordning om inkomstskatt icke kunnat oförändradt bifallas, måtte antaga samma förslag, med de ändringar och tillägg, utskottets vid betänkandet fogade författningsförslag utvisade; samt

2:o) att de i betänkandet behandlade motioner af

- a) herr *Leman*,
- b) » friherre *Barnekow*,
- c) » *Lindblad*,
- d) » *Smith*,

e) herr Ericsson i Ahlberga, och
 f) » Byström
 måtte anses besvarade genom hvad utskottet här ofvan under 1:o) hemställt.

Angående
 en inkomst-
 skatt för år
 1903.

(Forts.)

Vid utlåtandet voro fogade reservationer af, bland andra, herrar *Petri* och *Meyer* samt, beträffande utskottets motivering, af dels herr *Fredholm*, dels friherre *von Knorring* och dels herrar *Ericsson* i Ofvanmyra, *Bromée* i Billsta och *Jansson* i Krakerud.

Sedan utskottets under *punkten 1:o* gjorda hemställan blifvit uppläst, lemnades på begäran ordet till

Herr *Fredholm*, som anförde: Herr grefve och talman! Mina herrar! Med afseende å sättet för föredragningen af detta utlåtande tillåter jag mig hemställa, att betänkandet måtte punktvis företagas till afgörande och 1:a punkten sålunda, att det deri omförmälda författningsförslaget föredrages paragrafvis och, der så erfordras, momentvis, att vid föredragning af 1 § diskussionen må få röra sig om förslaget i dess helhet, att rubriken föredrages sist och derefter utskottets i punkten gjorda hemställan, hvarvid jemväl yrkanden beträffande motiveringen upptagas till afgörande;

att, derest en eller annan del af författningsförslaget återremitteras till bevillningsutskottet, detta då må ega befogenhet att äfven föreslå de ändringar i ej återremitterade delar, som kunna ega sammanhang med eller böra vara en följd af återremissen;

att, beträffande dels paragrafernas nummerbeteckning, dels ock de under särskilda rubriker förekommande hänvisningar till olika paragrafer i författningen, bevillningsutskottet må ega att, sedan den föreslagna författningens text af Riksdagen slutligen pröfvats, vidtaga de rättelser, som kunna föranledas af Riksdagens beslut;

att uppläsande af de särskilda paragraferna icke måtte erfordras i annat fall, än då sådant af någon ledamot af kammaren yrkas, utan endast hvarje paragrafs nummer vid föredragningen angifvas.

Hvad herr *Fredholm* sålunda hemställt, blef af kammaren bifallet.

Efter föredragning af 1 § yttrade:

Hans excellens herr statsministern friherre von *Otter*: Herr grefve och talman! Jag har anhållit om ordet endast för att gifva till känna, att från regeringens sida någon erinran icke kommer att göras mot bifall till utskottets förslag i de särskilda punkterna. Visserligen afviker utskottets förslag i åtskilliga af dessa punkter icke så oväsentligt från Kongl. Maj:ts förslag, men då, såsom af utskottsbetänkandet klarligen kan skönjas, det varit för-

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)

enadt med mycket stor möda och erfordrats mycken god vilja för att komma till den enighet, till hvilken utskottet kommit, har regeringen trott sig bäst främja framgången af den stora och viktiga fråga, som nu föreligger, genom att icke för sin del påfordra någon ändring i hvad utskottet föreslagit.

Friherre Barnekow: Herr talman! Mina herrar! Jag har i denna punkt väckt en motion, som går derpå ut, att inkomst af jordbruksfastighet skall beräknas efter 5 % i motsats mot hvad Kongl. Maj:t föreslagit, eller 6 %. Denna min motion har emellertid blifvit af utskottet afstyrkt, och såsom motiv för sitt afstyrkande anför utskottet endast dessa ord: »I fråga om inkomstprocenten för fast egendom har utskottet icke funnit skäl frångå de af Kongl. Maj:t föreslagna procenttal, särskildt med hänsyn till sambandet mellan föreliggande förslag och bevillningsförordningen.» Jag måste således något vidröra, hur detta samband tillkommit.

Vid 1892 års urtima riksdag, då den sista delen af grundskatterna afskrefs, fattade man det beslut, att för jordbruksfastighet, för hvilken man förut endast betalat 3 öre per 100 kronors taxeringsvärde, nu skulle betalas 6 öre, och skälet därför anförde dåvarande finansministern, då han yttrade, att ett af skälen var, att i fråga om kommunalskatterna stode kapitalet och annan fastighet i förhållande till jordbruksfastighet såsom 5 till 6. Och det var för att icke rubba grunderna för den kommunala beskattningen, som detta förhållande borde bibehållas. Vidare anfördes såsom skäl, att i ett jordbruk vore nedlagdt ett kapital, som icke vore beskattadt, nemligen det i inventarierna nedlagda kapitalet, och den sjetta procenten skulle motsvara detta kapital. Ja, då var det fråga om bevillning eller, om jag så får kalla det, en fastighetsskatt på jordbruket, men här är det icke fråga om fastighetsskatt, utan om inkomstskatt på jordbrukaren. Man måste då taga hänsyn till icke blott det kapital, som är nedlagdt i fastigheten, utan äfven det kapital, som nedlagts i inventarierna. Då vill jag fråga: fins det väl något jordbruk, som ger 6 %? Jag för min del har den erfarenheten att ett jordbruk i allmänhet icke ger 6 %. Jag vill icke bestrida, att det icke ett eller annat år kan gifva 6 %, men här är icke fråga om ett eller annat år, utan om år ut och år in, och jag hemställer till herrar jordbrukare, om det finnes många jordbruksegendomar, som lemna 6 procents inkomst. Då det ju äfven inträffar, att ett jordbruk går med förlust, kan det då vara skäl uti att lägga till grund för en sådan beräkning den högsta möjliga siffran man kan räkna på? Kunde det icke vara skäl att taga en medelsiffran af flera år? Jag har hört sägas, att det här uppe i landet finnes jordbruk, som gifva 6 %, och anføres till stöd härför, att man hugger skog och derigenom får så stora inkomster. Ja, om taxeringsmyndigheterna här uppe i landet begå fel och icke taxera skogen, är det ett fel, som

bör rättas. Enligt mitt förmenande borde, för att undvika dylika misstag, hvarje skog taxeras såsom lös egendom.

Hvad nu dessa 6 % beträffar, vill jag hänvisa till hvad jordbruksministern för några dagar sedan yttrade här i kammaren. Han upp gaf, att staten af sina domäner icke har mer än mellan 2 och 3 %. Men det oaktadt är regeringen beredd att ålägga hvarje annan jordegare att betala efter 6 %. Ja, visserligen, säger man, men skilnaden är, att en kronoarrendator får skatta särskildt för inkomst af arrendet. Men här skulle jordegaren komma att få betala för arrendatorns inkomster. Ja, jag skulle möjligen kunna vara med härom, men jag kan alldeles icke gå med på, att jordegaren äfven skall skatta för den inkomst arrendatorn drager af det kapital, som är nedlagdt i arrendatorns inventarier.

Jag har redan för en 15 à 20 år sedan uttalat den åsigten, att progressiv beskattning är rättvis, men jag kan icke finna, att det kan vara rättvist, att man skall betala skatt för något, som man icke eger och aldrig någonsin kommer att ega.

Men, säger man, hvad gör det en jordegare, som har en egendom, taxerad till en 200,000 kronor och är skuldfri, att få betala denna skatt? Ja, med samma rätt kan man fråga: hvad gör det, om en kapitalist, låt oss kalla honom A., som har så och så stora inkomster, får betala skatt för kapitalisterna B, C och D, därför att de ha mindre inkomster? Kan detta vara förenadt med rättvisa och billighet? Jag tror icke, att så är förhållandet.

Nu säger man, att detta är ett provisoriskt beslut, och att man därför bör kunna gå in derpå, då det således bara gäller en enda gång. Ja, det är rätt, att här är fråga om ett provisoriskt beslut, och jag är icke så rädd därför, ej heller tror jag, att någon jordbrukare derigenom blir ruinerad eller kommer att känna det så tryckande att behöfva betala denna skatt. Men om man i detta provisoriska beslut inlägger en princip, som kommer att gälla för all framtid, så kan jag icke vara med derom. Det är dock fara för att man i detta fall så gör. Hvarför skulle för öfrigt icke, när det nu bara är fråga om ett provisoriskt beslut, utdelning på aktier få beskattas dubbelt, när den öfverstiger 4 % å inbetaladt aktiekapital. Nej, säger man, sådan dubbelbeskattning skall icke inträda förr än utdelningen öfverstiger 6 %. Hvarför gör man det? Jo, därför att man icke vill för framtiden erkänna principen om den strängare beskattningen. Dervedlag ha vederbörande fått sin vilja fram, men jordbrukarne deremot skola få erkänna den principen, att alla de direkta skatter, som bestämmas för framtiden, skola beräknas efter 6 % å inkomst af jordbruksfastighet, under det att den skall beräknas efter 5 % å annan inkomst. Det är en ganska farlig princip, som jag icke kan gå med på.

Men hvarför har då detta provisoriska beslut tillkommit? Jo, därför att förra årets Riksdag fattade ett, enligt mitt förmenande, förhastadt beslut utan föregående utredning. När man då fattat

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

(Forts.)

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

ett sådant beslut, får man också ta konsekvenserna deraf, när det blir fråga om kostnaderna. Men då man får se, hvad kostnaderna skola bli, så ryggar man tillbaka. Då heter det, att Riksdagen beslutat, att dessa skatter skola utgå som direkta, men man vågar icke ta ut dem på direkt väg i form af 150 % tilläggsbevillning, ty det skulle, säger man, väcka alltför stort missnöje. Derför hittar man på ett slags provisoriskt beslut, som icke skall drabba de längre ned på inkomstskalan stående, utan de högre beskattade, och på så sätt vill man sätta de mindre jordbrukarne i harnesk emot de större.

Men om den principen väl är erkänd, att jordegarna vid alla tillfällen skola skatta högre än andra, så kan det hända att äfven de mindre jordbrukarne blifva medtagne, och då få de kanske ingen hjälp af större.

Jag säger ännu en gång, att man gerna må träffa förmögenheten, ty det var förmögenheten, som åstadkom beslutet förra året, och då får den dra konsekvenserna deraf. Men till de förmögnare räknar jag också aktieegarne i yttersta grad; ty, mina herrar, vi skola icke söka förmögenheten bland jordbrukarne, utan bland aktieegarne och kapitalisterna. Ty om förhållandet verkligen vore det, att jordbruksfastigheterna lemnade sex procents ränta på det i dem nedlagda kapitalet, så skulle, derom är jag alldeles förvissad, kapitalet söka sin väg dit. Men så är det icke. Hvarthän är det då, som kapitalet söker sig? Jo, till industrien och att köpa och sälja aktier och derigenom hastigare bilda större förmögenheter. Dithän söker sig kapitalet, men sannerligen icke till jordbruksegendomar.

Då striden här stod om grundskatterna och om deras afskrivande, var det särskildt en stockholmare, som framhöll de stora fördelar jordbrukarne hade. Jag svarade honom då, att naturligtvis var det mig omöjligt att bevisa honom någonting, men jag anmodade honom att, i stället för att sitta och klippa kuponger, köpa sig en liten egendom på landet, så skulle han nog ganska snart få erfarenhet om, huruvida det ena eller andra gäfvade honom mesta räntan på hans penningar.

Att man uti ett provisoriskt beslut skall fastslå en del principer, som kan komma att verka för all framtid, det vill jag icke vara med om. Det är på denna grund och enär jag icke frivilligt kan förmås att gå in i den fälla, hvilken det nu föreliggande förslaget uppställer, som jag, herr talman, kommer att yrka bifall till min motion, att inkomsten af jordbruksfastighet skall beräknas till endast fem procent af taxeringsvärdet.

Häruti instämde herrar *Jönsson* i Färeköp, *Persson* i Killebäckstorp och *Bengtsson* i Bjernalt.

Herr *Eriksson* i Elgered: Beträffande den nu föredragna paragrafen ber jag att få anföra hvad utskottet i sin motivering å sidan 16 i betänkandet säger, nemligen: »Utan att utskottet anser

sig behöfva i vidare mån än vid förslagets föregående behandling redan skett framhålla, att beräkandet af fastighetsinkomsten, såsom föreslaget är, icke medför skattens fördelning efter de skattdragandes verkliga utrönta skatteförmåga, vill blott utskottet för sin del betona, att den deraf föranledda ojemnheten i beskattningen ytterligare skärpes i följd af skattens progressiva anordning.» Uppenbart är, att utskottet måste hafva med detta uttalande afsett och fortfarande anser, att man i fråga om den progressiva beskattningen måtte för framtiden komma derhän, att inkomstskatten för fast egendom uttages efter annan grund än den nu föreslagna. Beträffande åter frågan, hvad som dikterat ett sådant uttalande från utskottets sida, så är det svårt att fullt nöjaktigt besvara densamma. Möjligt är emellertid, särskildt om man tager hänsyn till de öfriga skatteobjekten, att uttalandet förestafvats af den synpunkten, att jordbruket härvidlag kanske skulle hafva erhållit för lindriga vilkor. För att bedöma, huruvida detta kan vara korrekt och riktigt, behöfva vi emellertid taga hänsyn till, hurusom man i detta förslag beräknat inkomsten af fastighet till viss procent af taxeringsvärdet. Förutsatt, att, såsom också utskottet betonat, taxeringen verkstälts så noggrant som möjligt och således får anses vara fullt exakt, så skall, enligt nu förevarande paragraf, inkomsten beräknas utgöra sex procent af detta taxeringsvärde. För min del tror jag nu man kan påstå, att man aldrig kan tänka sig, det jordbruk skulle i något fall gifva högre afkastning än 6 procent. Vore något sådant fallet, så skulle nog också helt säkert under föregående tider, då, såsom herrarna nog litet hvar veta, räntan var så låg, att man för såväl in-teckningar som för i bankerna deponerade penningar icke fick mera än 3 eller 3,5 procent, de större kapitalisterna hafva funnit det långt fördelaktigare att placera sina penningar i jordbruksfastigheter, om dessa skulle gifvit en afkastning af ända till 6 procent på det i dem nedlagda kapitalet. Då så emellertid icke skett, utan kapitalisterna tvärtom alltid noga aktat sig för att nedlägga något kapital i jordbruksrörelsens tjänst, så visar detta mer än väl, att det icke är så synnerligen lönande att drifva jordbruksrörelse. Det är endast i allra bästa fall, som jordbruket möjligen kan gifva 6 procents afkastning, och det är nog endast på de egendomar, som skötas alldeles särskildt väl. Der detta icke är händelsen, lära egendomarna nog icke afkasta några 6 procent, och den förlust i ifrågavarande hänseende, som härigenom kan uppkomma, lär väl icke drabba de öfriga skatteobjekten, utan endast jordbrukarne sjelfva. Om således de af Riksdagens representanter, hvilka äro jordbrukare, äro nöjda med den norm för jordbruksrörelsens beskattning, hvilken här föreslagits, så lär väl icke något motstånd från de öfriga skatteobjektens sida vara att vänta.

Men hvart vill man då komma härvidlag? Jo, att det skall blifva en annan grund för beräkningen af inkomsten af fast egendom, och att deklaration, hvilken nu förekommer endast på så sätt,

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

(Forts.)

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)

att jordbrukaren skall uppgifva de skulder han har på sin egendom och för dessa skulder få afdrag i beskattningen, och att deklaration i stället, säger jag, skulle afse att tvinga våra jordbrukare att lemna exakta uppgifter å inkomster och utgifter, så får jag säga, att dermed göres ett försök att i en ny form pålägga honom en ny börda, något, som på många håll skall komma att väcka ovilja och mötas af motstånd. Det är emellertid nog dit, som man vill komma, efter hvad man kan döma af utskottets betänkande. Då jag icke är någon vän af ett sådant förfarande, så vill jag mot detta uttala en protest och instämna i den reservation, som i detta afseende afgifvits af herrar Ollas A. Ericsson, Bromée och Jansson i Krakerud.

Men det var egentligen ej härför, som jag begärde ordet. Det finnes i utskottets motivering en annan punkt, mot hvilken jag för min del måste ännu starkare protestera, och det är med afseende på den konstitutionella sidan af frågan, hvilken förekommer på sid. 19 i utskottets betänkande. I stället för att, såsom hittills varit fallet, alla beskattningsfrågor kunnat blifva föremål för gemensam votering och Riksdagen ensam haft beskattningen om hand, så skulle, om hvad som står i utskottets motivering på nyssnämnda sida verkligen vunne Riksdagens bifall och komme att inflyta i en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, så skulle, säger jag, i sammanhang med utarbetandet för kommande år af nytt förslag till progressiv beskattning, den förändring vidtagas, att de grunder, på hvilka skatten bygges, undandragas från de gemensamma voteringarna och i stället fixeras i en civillag; och icke blott det, utan — för så vidt som jag ej läst alldeles galet — måste äfven 57 § i regeringsformen och 65 § i riksdagsordningen äfvensom flere andra paragrafer i grundlagarna undergå förändring.

Detta vill med andra ord säga, att, i stället för att, såsom nu, frågor angående vårt beskattningssystem afgöras af Riksdagen allena, enligt 57 § i regeringsformen, bestämmanderätten i dylika frågor skulle delas på båda statsmakterna, både Riksdagen och regeringen. Men redan detta, att i dylika fall dela makten, är en rätt betänklig sak, och jag undrar verkligen, om de herrar, som stipulerat detta förslag eller uttalande, verkligen tänkt på de konstitutionella konflikter, som häraf kunna uppkomma i framtiden. Englands historia visar bättre än något annat lands, af hvilken betydelse det är, att parlamentet har beskattningsfrågorna uteslutande i sin egen hand; endast på denna grund kunde parlamentet vinna seger och skaffa landet den konstitutionella fasthet, som allt sedan 1600- och 1700-talet utmärker det engelska samhällsskicket.

Men icke nog härmed. Om det nu skulle bli fråga om att genom en lag af civillags natur ordna ifrågavarande skatteförhållanden, så framgår i alla fall icke af utskottets motivering, huru utskottet tänkt sig detaljerna i en sådan lag. Men vi kunna ju tänka oss, att det erfordras en mängd mer eller mindre djupgående detaljer härvidlag, och säkert är, att, när en gång skatterna skola fastställas

i enlighet med dessa detaljbestämmelser i lagen, ofantliga svårigheter komma att yppa sig, och detta från tvenne synpunkter sedt. För det första skulle oafslåtliga konstitutionella konflikter uppstå vid afgörandet, huruvida den eller den detaljen af förslag till progressiv beskattning borde upptagas i denna civillag, eller huruvida den kunde afgöras genom gemensam votering. Och för det andra, äfven om det vore afgjort, hvilka detaljpunkter i ett förslag borde erhålla civillags natur, skulle nya svårigheter uppkomma, i ty att det då måste finnas majoritet i begge kamrarna för att åstadkomma ett afgörande, enär kamrarna måste vara eniga om ett beslut. Vi hafva ju åtskillig erfarenhet i detta afseende att hemta från Danmark med dess olyckliga provisoriska skattelagar, som ju der emellanåt förekommit, och ingen svensk medborgare må väl längta efter att liknande förhållanden må inträffa äfven i vårt land; emellertid har utskottets motivering stält något sådant i sigte. Då jag för min del ej kan vara med om detta och är rädd om de konstitutionella grunder vi hafva samt finner hithörande bestämmelser i såväl regeringsformen som riksdagsordningen vara ganska bra affattade, så kan jag icke annat än yrka, att detta stycke af utskottets motivering, hvarom jag nu talat, måtte utgå, en hemställan, som äfven fått ett uttryck i herr Fredholms reservation, till hvilken jag nu får yrka bifall.

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)*

Herr Lundgren: Herr talman, mina herrar! Vid 1899 års riksdag väckte jag en motion, n:o 37, som innehöll vissa anmärkningar mot då gällande bevillningsförordning och i hvilken jag, under åberopande af en mängd särskildt specificerade prejudikat, visade, att förordningens tillämpning varit högst ojemn i olika delar af landet, på grund hvaraf det vore nödvändigt, att åt författningens innehåll gäfves sådan lydelse, att den måste öfverallt tillämpas på samma sätt. Samtidigt anförde jag, hurusom i vissa hänseenden billigheten fordrade några af mig påpekade förändringar i förordningen, af hvilka jag här endast vill påpeka *en*, nemligen rörande de skattepligtiges utskylder. Efter den då och ännu gällande bevillningsförordningen medgifves icke afdrag för utskylder. Jag för min del kan icke finna, att detta förbud mot att afdraga utskylder är förenligt med rättvisa och billighet. Såsom förhållandet nu är, blir följden den, att man får två gånger skatta för samma inkomst, nemligen för den del, som motsvaras af betalda utskylder. Detta kan jag icke finna vara rätt och billigt, men jag lät för den gången mig nöja med det afslag, min motion rünte, och detta på den grund, att jag under hand fick meddelande derom, att den då ännu arbetande kommunalskattekomitén just hade för afsigt att upptaga den af mig framhållna principen, att utskylderna borde afdragas vid beräkningen af den skattepligtiges inkomst. Jag har nu genomläst detta kommunalskattekomiténs betänkande och finner i § 27 deraf, att just en bestämmelse om afdrag för utskylderna

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)

finnes intagen. När jag nu det oaktadt finner i föreliggande lagförslags 6 § mom. a ett stadgande, att afdrag vid taxering af inkomst icke må ske för den skattskyldiges och hans familjs utskyl-der, så anser jag detta vara något, som icke är förenadt med rättvisa eller billighet, och därför kommer jag, herr talman, att vid föredragning af nämnda § 6 yrka ändring af momentet a.

Herr Schenström: Herr talman! För min del anser jag, att det skulle hafva varit lyckligt, om Riksdagen, särskildt under nuvarande tryckta ekonomiska förhållanden, i sin skrivelse nästlidet år angående införande af en från allmänna bevillningen fristående, direkt skatt ej gifvit anledning till att å sådan väg *nu på en gång* uttaga en inkomstskatt till ett belopp af 10 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, hvilket icke synes mig vara ett varsamt tillvägagående, utan ett experiment i beskattningsväg, som på många håll kommer att kännas betungande. Det var enligt berörda skrivelse en afsevärd del af de ökade kostnader det nya härordningsförslaget medförde, som skulle betäckas genom direkta och förmögenhetsskatter, men deraf följde väl ej, att *hela* ifrågavarande belopp skulle behöfva *nu genast* anskaffas genom direkt beskattning, utan det hade väl kunnat ske genom en kombination af direkt och indirekt beskattning, hvarvid å direkt väg uttagits till en början ett belopp, motsvarande s. k. tilläggsbevillning. Nu vet jag mycket väl, att på många håll sedan striden om spanmålstullarne blifvit så att säga ett slagord, att den indirekta beskattningen är så betungande för den mindre bemedlade, men det är då ganska anmärkningsvärdt, att man i sådan utsträckning begagnar sig just af indirekt beskattning i länder, som af dem, hvilka äro motståndare till beskattning å indirekt väg, prisas såsom så förträffliga. Uti ett land såsom Frankrike t. ex. — för att icke tala om Nordamerika — hvilka inkomster bereda sig icke såväl staten som kommuner genom indirekt beskattning? Huru enorma belopp erhåller icke staden Paris genom afgifter af dylikt slag? Om vi för våra förhållanden för närvarande ej behöfva tänka på ökade s. k. finanstillar, den tiden kommer nog också snart, hvarför skall man då motsätta sig att göra allvar af att lägga afgifter å t. ex. tobak, öl och punsch? Sådana rena njutningsmedel borde väl höra till det mest lämpliga i beskattningsväg, när staten för sina utgifter har behof af större inkomster; och åt illusionen, att nu ifrågavarande inkomstskatt skall förslå något egentligen, behöfver man icke hängifva sig. Ty att statens årliga utgifter under närmaste tiden komma att växa högst betydligt, borde vara klart för litet hvar, och då gäller det att ordna så klokt som möjligt samt söka undvika, att misstämning uppstår genom för höga skatter. Derutinnan hafva vi ett varnande exempel från Norge; och *våra* näringar kämpa med sådana svårigheter, att de icke tåla vid stort mera i beskattningsväg. För industrien är konkurrensen så stor, att t. ex. ett bolag, hvilket jag känner till,

och som är det största i sin bransch här i landet, för att erhålla leverans till svenska staten, som stälde sig välvilligt mot bolaget, till följd af konkurrens från utländska bolag måste afgifva anbud i bråkdelar af öre för det, som skulle utgöra beräkningsgrunden, och derigenom visserligen under senare tiden lyckats erhålla leveranser till staten, ehuru förtjensten derpå blifvit ganska ringa.

Emellertid befinner sig denna fråga om inkomstskatt i sådant läge, att jag anser mig böra gå med på hvad utskottet föreslagit, då jag icke vill vara med om att rifva sönder förslaget, ehuru jag skulle hafva önskat det i flera hänseenden annorlunda, men jag gör det under den bestämda förutsättning, att detta förslag endast är af provisorisk beskaffenhet, och att något ganska annat snart må komma. Särskildt anser jag, att inkomst af arbete för de mindre inkomsttagarne icke bort beskattas lika högt som inkomst af fast egendom och kapital, äfvensom att en moderat förmögenhetsskatt må införas, samt en effektiv arfsskatt genom stämpelbeläggning anordnas, hvilket jag för närvarande icke anser vara förhållandet enligt nu gällande föreskrifter.

Till sist tillåter jag mig uttala en förhoppning om, att hvad som i den här vägen kommer efter dessa provisoriska anordningar måtte vara af beskaffenhet, att derigenom de redan nu ej allt för täta led, som anse ett ytterligare stärkande af vårt försvar alldeles nödvändigt, icke må glesna. Något yrkande har jag, herr talman, ej att göra.

Herr Meyer: Jag begärde ordet uteslutande med anledning af herr friherre Barnekows anförande. Jag skall nu icke yttra något vidare angående sjelfva förslaget, än hvad som erfordras för att bemöta hans påståenden.

Till en början ber jag att få lemna några siffror, som visa hvad betydelse det har för jordbrukarne, om man beräknar inkomsten af jordbruk till fem eller sex procent. Om jag tager t. ex. en egendom, taxerad till 20,000 kronor, så skulle den egendomen enligt utskottets förslag få betala en inkomstskatt af 4 kronor, under det att den enligt friherre Barnekows förslag skulle betala 2 kronor i inkomstskatt. En egendom, åsatt ett taxeringsvärde af 50,000 kronor, skulle i ena fallet få betala 26 kronor, men i det andra 19 kronor. En egendom, taxerad till 100,000 kronor, skulle i ena fallet få betala 60 kronor, i det andra 50. En egendom, med ett taxeringsvärde af 500,000 kronor, skulle i ena fallet få betala 645 kronor, under det att den i det andra fallet hade att erlægga endast 495 kronor. En egendom, taxerad till 1,000,000 kronor, skulle i ena fallet få betala en inkomstskatt af 1,745 kronor, under det att denna skatt i det andra fallet skulle utgöra 1,345 kronor. Och om jag tager en egendom, åsatt ett taxeringsvärde af 5,000,000 kronor — och att märka är, att egendomarne skola vara skuldfria för att få betala dessa af mig här uppgifna skattebelopp — så skulle denna egen-

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

(Forts.)

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)

dom enligt utskottets förslag betala 12,000 kronor i inkomstskatt, men enligt friherre Barnekows förslag 10,000 kronor. Ja, den stackars egaren af en sådan egendom kan det ju vara synd om, i fall han får betala 2,000 kronor mer. Men i fråga om de andra tror jag, att det gör dem ungefär detsamma, om de få betala efter en beräkning af 5 procent eller 6.

Nu sade friherre Barnekow ock, att det betänkliga vore den fara, som låge deri, att man fastslog en princip. Men deremot vill jag invända, att den princip, hvarpå detta förslag är grundadt, nemligen den, att inkomsten skall *beräknas* efter en fastighets taxeringsvärde, leder till sådana orimliga resultat och i och för sig sjelf är så orimlig, att det är absolut otänkbart, att den icke med det allra snaraste kommer att öfvergifvas, och att man icke i fråga om jordbrukets beskattning antingen, såsom i vissa länder, inför en ren inkomstskatt eller också kompletterar inkomstskatten med en förmögenhetsskatt.

Hvad angår sjelfva frågan, hvilken procent är den rättvisaste att lägga till grund för beräkningen af inkomst af jordbruksfastighet, så får jag säga, att det är alldeles uppenbart, att när man beräknar inkomst efter samma grund för alla möjliga slags egendomar, så blir det en godtycklig siffra, man går efter, ty det är omöjligt att finna en siffra, som passar för alla egendomar. Det är visserligen sant, att det finnes många egendomar, som icke gifva sex procent, men det är dock visst, att det finnes otroligt många egendomar, i synnerhet bland de mindre och de minsta, som gifva vida mer än 6 procent af taxeringsvärdet. Jag skall taga ett exempel. Antag, att en bonddräng gifter sig. Både han och hans hustru äro mycket dugliga och arbetsamma. De få eller köpa en egendom, taxerad till 6,000 kronor. De skaffa sig dessutom kreatur och inventarier för de penningar, som de hafva, så att de äro alldeles skuldfria på denna egendom. Ja, jag har frågat sakkunnige män, huruvida en egendom med ett taxeringsvärde af 6,000 kronor kan föda två kunniga och flitiga människor, och de hafva svarat, det går mycket väl för sig; en sådan egendom föder mycket väl två människor, och de kunna till och med anses välbergade; och de kunna lefva utan ekonomiska bekymmer, ehuru de naturligtvis få ligga i och arbeta ordentligt. Enligt den här beräkningen efter 6 procent skulle en dylik egendom afkasta 360 kronor. Då frågar jag för det första: kunna två människor, som icke hafva något annat än dessa 360 kronor kontant, lefva på dessa penningar båda två? Kunna de anses för välbergade? Och för det andra: kan man tänka sig, att de skola kunna föra ett sorgfritt lif och icke lida nöd? Nej, naturligtvis icke. Hvar man än placerar dem — äfven i de billigaste trakter — så kunna tvenne personer icke lefva på ett så ringa belopp utan de största umbäranden, då deremot de personer, som skuldfritt ega en jordbruksfastighet med 6,000 kronors taxeringsvärde lefva mycket väl, hvaraf följer, att afkastningen af deras

egendom är värd vida mera än 360 kronor eller 6 procent af taxeringsvärdet

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

(Forts.)

Nu säga herrarne här, att sex procent i allmänhet är en alldeles för hög siffra, men jag har sett beräkningar, som visa, att jordbruket i *medeltal* skulle lemna en mycket högre afkastning. Huruvida detta emellertid är riktigt, kan jag icke afgöra.

Vidare sade friherre Barnekow, att den omständigheten, att kapitalet icke vill placera sig i jordegendomar, utan i aktier, måtte väl vara ett tillräckligt bevis för att jordbruket icke är en lukrativ affär. Hvad detta angår, vill jag endast erinra om att då det verkligen var fråga om att kapitalisterna skulle köpa egendomar, så blef man så förskräckt deröfver, att man ville stifta lagar för att hindra något dylikt, ty det skulle ligga så stor fara deri för jordbruket.

Jag har för närvarande icke något yrkande att göra.

Herr Fredholm: Herr talman! Det förslag till inkomstskatt, som nu föreligger till afgörande, är slutresultatet af en mångårig sträfvan att få till stånd bestämmelser om beskattningen, som äro mera afpassade efter den verkliga skatteförmågan, än den hittillsvarande bevillningsförordningens varit, ty skatteförmågan får ju bäst sitt uttryck genom personens inkomst, och det är därför, som denna inkomstskatt tillkommit. Behovvet af en sådan efter skatteförmågan afpassad beskattning har vuxit, sedan värnpligten utsträckts, och i följd deraf större kraf stälts på statsverkets inkomster. Nu har man icke tagit steget fullt ut och tagit ut hela denna beskattning på den direkta beskattningens väg, utan inskränkt sig till en del af denna beskattning. Då det nu varit nödvändigt att införa bestämmelserna om inkomstskatten i en särskild förordning, tillämpad jemnsides med bevillningsförordningen, så har det medfört ganska stora svårigheter att så formulera lagförslaget, att dess bestämmelser passa i hop med gällande bevillningsförordnings. Derfor är det nog många anledningar till anmärkning mot utskottets förslag, men man må ju hysa förhoppning om att alla dessa betänkligheter framdeles skola kunna häfvas, och bristerna afhjelpas, i synnerhet sedan man vunnit erfarenhet på detta område. Ty hittills hafva vi alldeles saknat erfarenhet i afseende på inkomstskatt. Den sträfvan, som hos oss förefunnits att få till stånd en dylik skatt, grundar sig mera på teoretiska förutsättningar än på verklig praktisk erfarenhet. Kan man nu få till stånd en inkomstskatt, begränsad till en viss del af den direkta skatten, kan man på det sättet vinna erfarenhet, huru man för framtiden skall ordna den här frågan med hänsyn till hela den direkta beskattningen.

För min del har jag också åtskilliga anmärkningar att göra mot det förslag, som här framstälts, och förnämligast den anmärkningen, att, oaktadt man uppställt den principen, att det är den verkliga inkomsten, som skall beskattas, denna princip likväl icke

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.

(Forts.)

blifvit genomförd i förslaget, framför allt icke sjelfva utgångspunkten, d. v. s. allt uttages icke efter inkomsten, utan man har afsöndrat en stor del af landets skattskyldige från sådan inkomstbeskattning, nemligen alla jordbrukare. Man har beträffande dessa senare icke föreslagit skattens uttagande efter inkomsten, utan beräknat densamma efter andra grunder, som förekomma i förslaget. Denna beräkning af inkomsten motsvarar icke den verkliga inkomsten.

Men att man icke tillämpar den principen med afseende på jordbruket, grundar sig naturligtvis på den omständigheten, som framhållits från många håll, att svårigheten att beräkna jordbrukarnes verkliga inkomster är så stor, att det för närvarande icke finnes något sätt att beräkna dem. Det utgör icke i mina ögon något hinder för att man framdeles skall komma att vinna det eftersträfvade målet att få alla beskattade efter deras verkliga inkomster. Hvad jordbrukarne beträffar, vill jag hänvisa till att skatt efter deras verkliga inkomster låtit genomföra sig i Sachsen, och då det der låtit sig göra, må det väl också kunna ske här. Men det är möjligt, att tiden för en sådan åtgärd ännu icke är inne, utan att man måste afvakta en större erfarenhet på detta område, innan man kan bestämma, hvad i det hänseendet kan vara önskligt och nyttigt. Jag har därför i dessa delar icke haft någon särskild mening i utskottet, utan anslutit mig till majoriteten.

Det är endast i en fråga, som jag har haft en skiljaktig mening, men den gäller icke så mycket förslagets bestämmelser som icke mera den motivering, som föregår sjelfva förslaget. Det är en i motiveringen förekommande passus, som synes mig mycket betänklig, nemligen att man vill göra grunden för den nya beskattningen till föremål för lag, stiftad i enlighet med 87 § regeringsformen. Mot den åsigt, som gjort sig gällande i utskottet och fått ett uttryck i dess motivering, har jag reserverat mig, ty det är en betänklig afväg från den hittills gällande principen för vårt lands skatteväsen. Jag skall icke närmare inlåta mig på den saken. Jag vill emellertid framhålla för herrarne en omständighet med afseende på sättet för behandlingen af skattefrågor i framtiden, som skulle blifva följden deraf, att man gjorde skattelagen till civillag. Enligt grundlagens föreskrifter skall hvarje ändring af civillagen afgöras af Konung och Riksdag gemensamt. Men icke nog med det. Öfver ett sådant ändringsförslag skall inhemtas högsta domstolens yttrande, och med all aktning för högsta domstolen, kan jag icke inse, att det föreligger några särskilda förhållanden, som skulle göra högsta domstolen mera kompetent att inlåta sig på skattefrågor, än hvad Riksdagen kan vara. Vidare kommer till, att behandlingen af sådana frågor då skulle i fortgången blifva den, att skattefrågor, icke såsom hittills skulle behandlas af bevillningsutskottet, som just är till för det ändamålet, utan af lagutskottet. Man kan mycket väl ifrågasätta, huruvida lagutskottet skulle vara mera kompetent att behandla dessa frågor än bevillningsutskottet. Ätminstone har icke den upp-

fattningen gjort sig gällande, då man skref grundlagarne. Det är en praktisk olägenhet, som ett sådant beslut skulle medföra. För öfrigt skulle det medföra en genomgripande förändring i hela vår beskattningsrätt, som synes mig högst betänkelig. Det är därför jag tillåtit mig uttala mitt ogillande af utskottets motivering i detta afseende; och jag hoppas, att äfven kammaren måtte ogilla motiveringen i samma del, på det att denna icke måtte komma in i skrifvelsen till Kongl. Maj:t och gifva Kongl. Maj:t en falsk föreställning om Riksdagens uppfattning härutinnan.

För öfrigt har jag underlåtit att anföra några skiljaktiga meningar ifrån utskottets majoritet, emedan det synes mig önskvärdt, att man vid denna riksdag kommer till ett afgörande. Och om detta afgörande icke är så godt, som man kunde önska, så är det dock ett afgörande och kan för framtiden förbättras. Jag är öfvertygad om, att af inre nödvändighet komma sådana förbättringar att vidtagas, som äro behöfliga och nyttiga, och på den leden skola vi ändtligen komma fram till slutmålet att få beskattningen ordnad efter de beskattades skatteförmåga. Det har därför glädt mig höra hans excellens statsministerns förklaring, att från regeringens sida några invändningar icke komma att göras mot antagandet af utskottets förslag, och det gifver mig anledning förmoda, att denna kammare åtminstone skall vilja bidraga till en lösning, om icke nu genast, åtminstone i en framtid, till en lösning, som blir en lösning af hela frågan. Om vi antaga detta, kommer det nog att visa sig, hvilka felaktigheter och brister, som vidlåda förslaget. På erfarenhetens väg, som är den säkraste, skall man också med större styrka kunna påkalla de förändringar, som erfarenheten visat vara behöfliga. På den vägen skall man kunna få till stånd en skattelag, som tillfredsställer rättvisans kraf.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Branting*, *Byström* och *Hammarström*.

Herr Petri: Jag begärde ordet med anledning deraf, att herr Fredholm uttalade en betänklighet mot att man ifrågasatt, att det skulle behövas en särskild lag, i fall detta förslag komme att gå igenom, för att betrygga detsamma. Han har nog rätt i det, att en sådan skulle erfordra många och omständliga förändringar i vår lagstiftning, hvilket måhända skulle blifva i ett eller annat hänseende betänkligt. Men jag tror dock, att saken är af sådan vikt, att jag för min del biträdt utskottets förslag i det afseendet. Jag skall bedja att få anföra några skäl, hvarför jag gjorde detta.

Det är tydligt och klart, att, då man inför en så ny beskattning och en så ny grund som en progressiv beskattning, man icke får undra på att personer, som egentligen komma att drabbas af denna förändring af skatteväsendet, också vilja hafva något slags säkerhet för att progressionen stannar vid en rimlig gräns och icke fortgår

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)*

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)

i oändlighet. Nu är förhållandet, att ingenting hindrar, att en majoritet i Andra Kammaren — det behöfs t. ex. icke mer än 190 personer af denna kammare för att enväldigt fatta beslut — beslutar om en progression till hvilken procentsats som helst, och det skulle då blifva lag. Detta kan man ju icke undgå att finna betänkligt. För min del kan jag icke se annat, än att det bör vara något slags begränsning, och att denna begränsning bör stiftas genom allmän lag. Det är ju för resten icke första gången, som en sådan förändring inträffar, der Riksdagen har delvis frånhänt sig sin ensambeslutanderätt. Jag vill blott erinra om riksbankslagen, som för några år sedan antogs.

Nu kan man ju tänka sig, att detta förhållande, med den nuvarande sammansättningen af Andra Kammaren, icke gerna är tänkbart. Och jag tror icke heller det. Men hvem vet, hur i framtiden Andra Kammaren kan komma att blifva sammansatt. Då kan möjligen risken blifva större.

Dessutom vill jag nämna ett annat skäl, som också föresväfvat mig. Det är, att när nu industrien drabbas hårdt af den progressiva beskattningen, då nemligen industri hufvudsakligen idkas af bolag, så skall ett sådant osäkerhetstillstånd, som nu är rådande, naturligtvis göra kapitalisterna betänksamma att våga sina kapital för att befrämja industrien, och då skulle nedgång kunna väntas i denna, som för vårt land är så ytterst vigtig.

På dessa skäl, herr talman, anhåller jag om bifall till den omtalade punkten af utskottets motivering.

Herr Hedin i Stockholm: Jag skall alldeles icke inlåta mig på de väsentliga bestämmelserna i nya lagen. De anmärkningar, jag skulle hafva att göra, äro af sådan natur, att jag på förhand vet, att det icke finnes den ringaste utsigt att få gehör för dem, och då är det onödigt att upptaga kammarens tid med mina lamentationer öfver hvad jag finner vara i yttersta grad bristfälligt och betänkligt i den framställda lagen.

Deremot vill jag framställa ett formligt yrkande med afseende på en del af motiveringen, nemligen det stycke på 19:de sidan af utskottets utlåtande, som börjar med orden: »Till de af utskottet hittills gjorda erinringar rörande förslaget innehåll» och slutar med orden: »att inom de i lagen angifna gränser bestämma skattebelopp och lemna öfriga föreskrifter». Jag yrkar, att kammaren måtte ogilla detta uttalande och dermed förebygga, att något sådant får inflyta i Riksdagens skrifvelse.

Utskottet har här gripit vida öfver sin grundlagsenliga rätt. Åt bevillningsutskottet har grundlagen icke uppdragit att inlåta sig på några konstitutionella frågor, och ännu mindre kan det vara utskottet tillåtet att, jemte uttalande af dess åsigt i konstitutionella frågor, tillstyrka Riksdagen att ingå till Kongl. Maj:t med anhållan

att Kongl. Maj:t skulle för Riksdagen framlägga en lag, som strider emot gällande grundlagsbestämmelser.

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

(Forts.)

Bevillningsutskottet har en gång förr råkat ut för ett mycket betänkligt äfventyr. Det var år 1890. Det äfventyret var i ett hänseende värre än det nuvarande, men i ett annat hänseende lindrigare. Då ville utskottet fungera som statsutskott. Man hade i Första Kammaren väckt en motion af innehåll, att innehafvare af skeppsvarf eller verkstad för fartygsbyggnad skulle erhålla hvad man med ett besynnerligt ord kallade en godtgörelse och som riktigare borde kallas för en premie, beräknad så och så för hvarje ton af fartygs brutto-dräktighet. Motionären föreslog icke något penningbelopp, föreslog icke, att man skulle uppföra någon summa på någon af hufvudtitlarna, hvarifrån dessa premier skulle utgå, föreslog icke heller någon framställning till Kongl. Maj:t om att Kongl. Maj:t skulle åtaga sig att besörja, att skeppsbyggare finge denna dem välvilligt tillämnade premie. Nej, det stannade icke vid dessa uraktlåtenheter, utan motionären gick ända derhän i tokeri, att han föreslog, att bestämmelser om dessa premier skulle inryckas i 1 § af tulltaxeunderrättelserna. Nå, detta var den första villan. Den andra villan var, att Första Kammaren remitterade detta vanvett till bevillningsutskottet, och den tredje och värsta villan, det var, att bevillningsutskottet tillstyrkte detta. Och i detta skick kom denna saken till kammaren om våren 1890. Det fanns tre reservanter, men dessa reserverade sig icke mot denna oformlighet, utan de reserverade sig därför, att de tyckte, att man skulle — jag minnes icke, om af hänsyn till någon då sittande komité — uppskjuta företaget något år. Här diskuterades fram och tillbaka. Många hade den meningen, att förslaget var alldeles förträffligt. Andra hade betänkligheter mot detta premiesystem. När jag då slutligen tillät mig göra den anmärkningen, att det var komplett likgiltigt hvad kammaren beslutade, därför att, om den beslutade i enlighet med utskottets förslag, det icke funnes ett enda öre att utdela, likasom det var omöjligt att få dessa premier att af sig sjelfva komma ur kassakistan och spatsera i väg till de skeppsredare, som skulle belönas. Då tog utskottets ordförande till orda och fann detta mycket besynnerligt, då utskottet affattat förslaget i öfverensstämmelse med de ordalag, i hvilka bestämmelserna om tullrestitution affattats. Jag gjorde ytterligare ett försök att förklara för honom, att anslag till premier för fartygs byggande var en sak, och en tull- eller annan skatte-restitution efter af Riksdagen eller af Riksdagen och Kongl. Maj:t gemensamt bestämda grunder en helt annan sak, men jag tror icke, att jag lyckades göra denna sak begriplig, då det i allmänhet är mycket svårt att göra axiom begripliga, om de icke äro det af sig sjelfva. Den dåvarande talmannen litade emellertid, som han lät mig förstå, på kammarens sunda förstånd och låtsade, som om det regnade — och kammaren afslog också med öfverväldigande majoritet hela besynnerligheten.

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)

Nu kunde emellertid det förslaget, ehuru det var ett formligt förslag, dock i så måtto betraktas såsom oskyldigare än detta, som det då icke fans en enda man inom utskottet, som begrep hvad man gjorde. Här deremot har man icke den utsigten, ty först herr Fredholm och sedan friherre von Knorring har fäst utskottets uppmärksamhet på hvad det gjort, och det har deraf icke låtit sig rätta, hvilket tyckes vara en mycket ledsam sak — betänkelig, därför att utskottet vill gripa in på konstitutionsutskottets terräng, och betänkligare ändå, därför att utskottet sjelft uttalat en önskan och, så vidt af utskottet beror, vill förmå kammaren att ingå till Kongl. Maj:t med uttalande af den förhoppning, att Kongl. Maj:t skall framlägga för Riksdagen ett skatteförslag, som är helt och hållet stridande mot en af de viktigaste principerna i våra grundlagar.

Det är därför jag, med instämmande i hvad herr Fredholm yttrat dels i sin reservation och dels nu här i kammaren, anhåller, att kammaren behagade uttala sitt ogillande af det stycke af utskottets betänkande å sid. 19, som börjar med orden: »Till de af utskottet hittills gjorda erinringar rörande förslagets innehåll och skattens anordnande kan läggas ännu en anmärkning, som gäller förslagets konstitutionella form» och slutar med orden: »i lagen angifna gränser bestämma skattelopp och lemna öfriga föreskrifter».

Med herr Hedin förenade sig herrar *Ernst Carlson, Hedgren, Bromée* i Billsta, *Hedlund* och *K. G. Karlsson* i Göteborg.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats avslutad, godkändes paragrafen.

2 §.

För denna paragraf hade utskottet i likhet med Kongl. Maj:t föreslagit följande lydelse:

2 §.

Såsom inkomst af fast egendom anses den inkomst, som enligt gällande bevillningsförordning är genom fastighetsbevillning beskattad. Denna inkomst *beräknas* efter det fastigheten enligt nämnda förordning för nästföregående år åsatta taxeringsvärde och anses utgöra:

a) af jordbruksfastighet sex kronor för hvarje fulla etthundra kronor af taxeringsvärdet; samt

b) af annan fastighet och frälseränta fem kronor för hvarje fulla etthundra kronor af taxeringsvärdet eller, då bevillning icke utgöres för hela värdet, af den del deraf, för hvilken bevillning erlägges.

Då taxeringsvärde nästföregående år icke varit fastighet åsatt, skall löpande årets taxeringsvärde följas vid beräkningen.

Sedan paragrafen blifvit föredragen, anförde:

Friherre Barnekow: Herr talman! Jag skall be att få framställa ett formuleradt yrkande om sammanslagning af mom. a) och b), och detta skulle vara, att inkomsten skall anses utgöra af såväl jordbruksfastighet som af annan fastighet och frälseränta fem kronor för hvarje fulla ett hundra kronor af taxeringsvärdet, eller, der bevilning icke utgöres, för hela värdet af den del deraf, för hvilken bevilning utgöres.

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

(Forts.)

Herr Fredholm: Den ändrade lydelse af 2 §, som friherre Barnekow föreslog, kan jag för min del icke gilla. Det finnes dock en genomgående princip i detta förslag, och det är, såsom redan påpekats, att man stält förslaget i sammanhang med bevillningsförordningen. Och att förslaget slutligen formulerats så, som det blifvit, eller att inkomsten skall beräknas efter det fastighet enligt bevillningsförordningen för nästföregående år åsatta taxeringsvärde och anses utgöra för jordbruksfastighet 6 kronor och för annan fastighet 5 kronor för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet, grundar sig naturligtvis derpå, att man velat hålla sig till den grund, som finnes i bevillningsförordningen. Detta är orsaken, hvarför förslaget blifvit formuleradt på detta sätt, och det har genomgått granskning af såväl komitén som Kongl. Maj:t och utskottet utan att några ändringsförslag framkommit.

Jag ber att få yrka bifall till § 2.

Herr Månsson: Herr grefve och talman, mina herrar! Då det nu gäller att införa en särskild inkomstskatt och att göra denna progressiv, så vill jag för min del säga, att gent emot detta har jag principiellt ingenting att anmärka, utan anser, att saken i det stora hela kan vara riktig.

Mot denna paragraf kan jag emellertid icke underlåta att uttala mina betänkligheter, då man här föreslagit att särskilja jordbruksfastighet och annan fastighet på sätt som skett. Detta har man kunnat förstå, då det gällt att åsätta bevillningen, som endast är en beräknad skatt af den rena afkastningen, då har man kunnat förstå, säger jag, att man satt en särskild skatt på sjelfva fastigheten, en särskild skatt på sjelfva fastighetens afkastning och en särskild skatt på afkastningen af de inventarier, som tillhöra fastigheten, och att man dervid beräknat afkastningen af sjelfva fastigheten till 5 % och af inventarierna till 1 %, så att man kommit till sammanlagdt 6 %. Men i det nu föreliggande fallet kan jag icke förstå, hvart det skall leda att i det ena fallet taga 6 % och i det andra fallet 5 %.

Skall man forska efter skälen till detta förslag, skall man väl gå till motiveringen, ty man har ju ingen annan ledning. Då förefaller det märkvärdigt, att man i en så viktig sak i utskottets

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.

(Forts.)

betänkande finner skälen för förslaget anförda på endast ett par eller tre rader, som innehålla allenast, att man haft den uppfattningen, att saken icke kunnat ordnas på annat sätt, därför att man då skulle hafva stött på hinder i bevillningsförordningen. Är det på det sättet vi skola stifta lagar, att vi, om vi för öfrigt anse en sak vara rättvis, skola vara rädda för att vidtaga de åtgärder, som erfordras för att göra densamma möjlig?! I afseende på bevillningsförordningen synas mig sådana åtgärder vara mycket lätta att vidtaga. I främsta rummet synes det mig i hvarje fall vara af vikt, att man i denna fråga verkligen stiftar goda lagar, i synnerhet som det här gäller en rent praktisk fråga af så stor betydelse. I första rummet gäller det då att se efter, *hvad är rätt, hvad är rättvisa*, och sedan att icke skygga tillbaka för de svårigheter, som möjligen kunna finnas för att man skall få fram det rätta, och i nu förevarande fråga synes det mig, som sagdt, rimligen icke möta några svårigheter att göra erforderliga ändringar i bevillningsförordningen och hvad som med denna kan stå i sammanhang. När man nu vet, att det är absolut omöjligt att ur en jordbruksfastighet få fram en afkastning af 6 % — åtminstone i regel; i undantagsfall kan det möjligen ske — och att det deremot mycket lätt går för sig, i synnerhet med nu uppdrifna höga hyror, att åstadkomma en sådan afkastning af annan fastighet, då tycker jag, att ett alldeles motsatt förhållande borde vara rådande, och att man sålunda i stället borde utgå från en afkastning af 6 % af annan fastighet och 5 % af jordbruksfastighet.

Det är ju icke obekant, att folket redan nu drager sig ifrån jordbruksgöromålen, och hvarför? Jo, därför att de äro så litet lönande, att det för våra jordbrukare är omöjligt att kunna betala dessa göromål, hvilket har till följd, att folket drager sig till städernas fabriker o. s. v. Nu vill man likväl göra det ännu värre för jordbrukarne genom att lagstifta på sätt här föreslagits. Detta synes mig icke vara att slå in på rätt väg, utan är efter min uppfattning origtigt.

När vi arbetade på denna sak i kommunalskattekomitén, fans det, så vidt jag vill minnas, icke en, som ville sätta högre skatt på jordbruksfastighet än på annan fastighet. Majoriteten i denna komité föreslog, att afkastningen af fastighet skulle beräknas till 5 %, men vi voro ett par eller tre reservanter, som ansågo, att den borde sättas till 4 %, och jag tror, att, om man ser sig omkring och tager reda på hvilka inkomster, som kunna tagas ur ett jordbruk, det är omöjligt att komma öfver denna gräns. Nu är det tydligt, att här icke gerna kan ifrågasättas något sådant som en inkomstskatt på 4 %, men hvad man med skäl kan ifrågasätta, är, att man för alla fastigheter sätter samma siffra, nemligen 5 %.

Det är på dessa skäl och då jag icke kunnat stillatigande låta detta gå förbi och taga på mig en del af ansvaret för en åtgärd, som jag anser icke vara rättvis emot det jordbrukande svenska

folket, som sannerligen i allt fall har att dragas med svårigheter — det är af dessa skäl jag nu velat säga ifrån min åsigt. Jag vet nu icke, hvilket intryck detta kan göra på kammaren, men för min del anser jag mig böra instämma i friherre Barnekows yrkande — till hvilket jag således ber att få yrka bifall.

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

(Forts.)

Herr Carlheim-Gyllensköld: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, om jag icke föranledts dertill af ett uttalande från den ärade ledamoten af bevillningsutskottet på blekingebänken. Han visade att skilnaden mellan utskottets och friherre Barnekows förslag skulle bli obetydlig, och att det skulle bli synd om en skattdragande först om han hade en jordbruksfastighet taxerad till 5 millioner kronor, då den stackars karlen skulle få betala 12,000 kronor i skatt enligt utskottets förslag, men 10,000 kronor enligt friherre Barnekows förslag och således 2,000 kronor mera än enligt utskottets förslag, och han gaf dessutom en skildring af huru väl det vore staldt för den, som kunde förvärfva en skuldfri gård på 6,000 kronor. Jag kan icke underlåta att påpeka ett alldeles motsatt förhållande ifrån en ort, som jag mycket väl känner till. Jag vet en gårdsegare, som har en hel mängd skuldfria egendomar inom flere socknar och endast i en enda socken 18 mindre hemmansdelar, värderade till i medeltal omkring 3,500 kronor. Å dessa har han icke kunnat få någon brukare, utan han måste sjelf sköta dem så godt han kan med tillhjälp af äldre statdrängar, och dessa jordbruk både försämras der år efter år och gå med förlust. Han har försökt att få en arrendator att sköta dem blott mot utgörande af skatter, onera och vägunderhåll, men det har icke stått till att få någon människa. Vidare känner jag till en annan egendom, som visserligen icke tillhör samma egare, men som emellertid endast ligger $\frac{1}{4}$ mil derifrån och som är bevillningstaxerad till 15,000 kronor. Ej heller för denna egendom kan någon arrendator uppdrivas ens för skatter, onera och vägunderhåll.

Jag vet nog att dessa exempel icke falla inom inkomstskattelagens räckvidd, men de anföras för att påvisa att icke ens småbruk äro allestädes eftersökta, såsom ofta framhålles, utan faktum är att landtbefolkningen mångenstädes vänder sig från jordbruket till industrien här eller i Amerika.

Men jag känner åtminstone en egendom i norra Skåne med en areal af 500 hektar, deraf 70 à 80 åker och äng, och denna gård faller inom inkomstskattelagens skattepligt, men icke heller den har utaf egaren kunnat bortarrenderas för skatter, onera och väghåll, hvarför den numera planteras med skog på det hela; och hvad är väl här att betala inkomstskatt för af jordbruk, då intet sådant derstädes bedrivs? Det har nu uppgifvits, att denna lag endast skulle vara provisorisk och att detta provisorium skulle räcka endast ett eller två år. Lyckligt vore det för jordbruket

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)

om så blefve fallet och att den snart aflöstes af en rättvisare lag om ren inkomstskatt från sådana egendomar, som verkligen gifva sådan, och den fingerade beräkningen af 6 % å taxeringsvärdet slopades, hvilket torde blifva nödvändigt äfven därför att föreliggande fråga (om de 6 %) måste leda till sträfvande att nedsätta taxeringsvärdena.

Jag har icke velat underlåta att till den kraft och verkan det hafva kan här omnämna dessa ganska drastiska förhållanden, som stå i en bestämd motsats till den blomstermålning, som gjorts både af utskottet och på annat håll.

Jag yrkar bifall till friherre Barnekows förslag.

Herr friherre von Knorring: Herr talman, mina herrar! Den talare, som i dag inledde debatten om dessa mycket omnämnda sex procent å jordbruksfastigheter, yttrade, att här vore fråga om att införa en ny princip, och den senaste talaren på skånebänken beklagade sig öfver, att utskottet endast med några få ord motiverat förslaget om dessa sex procent. Jag tror, att båda dessa herrar hafva orätt. Det är icke fråga om någon ny princip, enär de sex procenten grunda sig på hvad som redan nu finnes bestämdt i bevillningsförordningen med afseende på skatt eller bevilling för jordbruksfastigheter. Om utskottet hade föreslagit en annan siffra än sex, då hade det behöft anföra utförligare motiv och icke kunnat inskränka sig till att på några rader behandla saken. Man får ej förglömma att den inkomstskatteförordning, som här föreslås, icke är en från bevillningsförordningen alldeles fristående förordning. Inkomstskatteförordningen är en öfverbyggnad på bevillningsförordningen, en öfverbyggnad, som man varit nödsakad att göra, i följd deraf att man med de nuvarande bestämmelserna i fråga om det direkta skatteväsendet, hvilka fortfarande skulle gälla, icke hade annan utväg. Det går därför icke an att, såsom flera talare gjort, skilja för mycket emellan bevillningsförordningen med dess bestämmelser och inkomstskatteförordningen med dess bestämmelser.

Det har nämnts, att inkomstskatten blir en ganska tung börda för de större jordegarna, då de skola betala efter beräkning af 6 procent. Jag försäkrar er, mina herrar, att för de flesta blir den bördan icke större än den de nu hafva genom tilläggsbevillningen. Anledningen dertill är, att egare af jordbruksfastigheter komma att liksom andra få rättighet att afdraga skuldräntor och sådana icke allenast på intecknad skuld utan äfven på annan skuld, som de kunna hafva. Jag vill såsom exempel anföra en egendom med ett taxeringsvärde af 100,000 kronor. Det är bekant, att Sveriges jord är i medeltal intecknad till 41 procent eller låtom oss säga 40 procent. Om således denna egendom är intecknad för 40,000 kronor och egaren i ränta derå betalar 2,000 kronor, så får han, då den beräknade inkomsten uppgår till 6,000 kronor, icke betala skatt för mer än 4,000 kronors inkomst, d. v. s. 40 kronor enligt den tabell, som är

fogad vid betänkandet. Då tilläggsbevollningen beräknas utan afseende på de in-teckningar, som finnas, så uppgår denna för en egendom med 100,000 kronors taxeringsvärde till 60 kronor. Jag medgifver, att när det är fråga om egendomar med höga taxeringsvärden, t. ex. 400,000 kronor och derutöfver och progressionen i inkomstskatten gör sig mera gällande, kommer denna för egare af sådan fastighet att uppgå till högre belopp än tilläggsbevöllningen. Men förhållandet blifver ändock ej så beklagensvärdt.

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)*

Låt om oss taga ett exempel. En person har en jordbruksfastighet af 500,000 kronors värde och har denna in-tecknad för 200,000 kronor samt får betala 10,000 kronor i ränta derå. Han skall då betala inkomstskatt för 20,000 kronors beräknad inkomst, då skilnaden mellan 6 procent å 500,000 och räntan af skulden är 20,000. Hvar till uppgår skatten på detta belopp enligt inkomstskatteförordningen? Jo, till 345 kronor. Tilläggsbevöllningen för en så stor egendom belöper sig till 300 kronor; skilnaden är således ingenting att tala om. Jag tror, mina herrar, att man gör mera väsen af dessa sex procent, än saken förtjenar.

Jag erkänner, att det skulle hafva varit lämpligt, om utskottet kunnat föreslå, att en del af hvad jordegarna få betala i inkomstskatt, blifvit fördeladt på arrendatorerna med anledning af deras inventarier, men utskottet har icke kunnat finna någon form för sådan fördelning af skatten och har derfor måst afstå derifrån, ehuru det i princip icke ogillar saken. Man får hoppas, att regeringen, då den framlägger ny förordning för Riksdagen skall hafva uppfunnit en praktisk och rättvis utväg i detta hänseende.

Slutligen vill jag fästa uppmärksamheten på, att alla, som utan att hafva inkomst af annat än jordbruk, ega jordbruksfastighet med taxeringsvärde under 16,700 kronor, blifva befriade från inkomstskatt, då 1,000 kronor är den beräknade inkomsten af sådan fastighet efter 6 procent. Det blir naturligtvis derigenom en ansenlig mängd af jordegare, som blifva befriade från att erlægga denna skatt. Om de 6 procenten skulle förminska till 5 procent eller till 4 procent, skulle naturligtvis antalet jordegare, som blefve befriade från inkomstskatten, blifva ändå större, i förra fallet alla, som egde fastighet under 20,000 kronor taxeringsvärde, och i senare fallet alla, som egde fastighet under 25,000 kronors taxeringsvärde. Jag tror, att sådant skulle göra ett dåligt intryck i landet, enär förhållandet onekligen är, att alla dessa jordegare, som enligt utskottets förslag blifva befriade från inkomstskatt, för närvarande betala tilläggsbevöllning. Jag tror icke, att man bör våga gå längre än man gjort i detta hänseende, och i följd deraf skall jag bedja att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Olsson* i Fläsbro, *Sandén* och *Mallmin*.

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts).

Herr Fredholm: Herr talman! Jag har begärt ordet för att med några ord bemöta hvad herr Ivar Månsson yttrade. Han var missnöjd med bestämmelserna i 2 § och ansåg dem högst orättvisa samt varnade Riksdagen för att vid stiftandet af lagar gå tillväga så att man stiftade orättvisa lagar. Jag ber att få göra honom uppmärksam på, att hvad bevillningsutskottet här föreslagit grundar sig på ett af Riksdagen förut fattadt beslut och att man har att söka anledningen till den bestämmelse, som här föreslagits, deri att Riksdagen i en skrifvelse uttalat, att den önskade att inkomsten af fast egendom skulle beräknas till viss procent af fastighetens taxeringsvärde. Kongl. Maj:t har ställt sig detta Riksdagens beslut till efterrättelse, och detta var äfven bindande för komitén, ty denna kunde icke frånga hvad Riksdagen beslutat. Det framgår här af, att man bör gå försigtigt till väga, när man af en eller annan anledning gör principuttalanden på förhand i hopp om att de skola gå igen i det blifvande förslaget. Det är just den omständigheten, att Riksdagen gjort dessa uttalanden, som förvrängt hela denna fråga, ty på grund här af hafva vi icke fått till stånd en verklig inkomstskatt, utan en beräknad inkomstskatt för viss del af inkomsten. Det är sådana följder, som Riksdagens beslut kunna medföra, om man icke går försigtigt till väga, när man fattar beslut, och den oförsigtighet, som då begicks, ligger Riksdagen till last, men icke nu, utan då den kom till stånd. Då skulle herrarne varit aktsamma om att icke hafva fått in en bestämmelse, som sedermera skulle blifva grundläggande vid den fortsatta behandlingen af frågan. Detta var man emellertid icke, och anledningen till att denna bestämmelse beslöts var den, att man ville komma ifrån att upptaga inkomsten till dess verkliga belopp och lägga den till grund för beskattningen. Man tyckte det vara beqvämare, enklare och kanske förmånligare att få inkomsten beräknad efter taxeringsbeloppet, och det är hela orsaken till Riksdagens ifrågavarande beslut.

Herr Lundell: Det är otvifvelaktigt, att den procent, efter hvilken man här skall beräkna inkomsten, eller 6 procent på taxeringsvärdet, är för hög. I synnerhet är det nog för högt, då man anger, att det rena jordbruksarrendet skulle lemna 5 procent. Men då man tar i betraktande de inventarier och det rörelsekapital, som erfordras för jordbruket, äfvensom det egna arbete jordbrukaren sjelf utför och som icke blifva beskattade på annat sätt än genom den beräknade inkomsten af fastigheten, så kan man kanske finna, att den inkomsten ofta nog utgör mer än 1 procent på taxeringsvärdet. När man dertill tar i betraktande, att jordbruket, liksom andra inkomster, berättigas till befrielse, då inkomsten icke beräknas uppgå till mer än 1,000 kronor, så hafva de små jordbrukarne vunnit en rätt utsträckt skattebefrielse.

Vidare är naturligtvis denna inkomstbeskattning beroende på, huru taxeringen verkställs. I många fall är denna nog ganska

bristfällig; i vissa fall kanske den är gjord så, att inkomsten är öfver 6 procent å taxeringsvärdet, i andra fall kanske så att den icke är så hög, icke öfver 3 eller 4 procent. Det behöfs nog, att man gör ganska omfattande förändringar och förbättringar i afseende på bestämmelserna om taxeringsväsendet.

För de större jordegarnen kan det ej heller vara någon synnerlig fara att beräkna inkomsten efter 6 procent, då ett så omfattande afdrag för skuld får göras som det som nu är föreslaget. Jag tror dock icke, att det belopp som man beräknar att få in genom inkomstskatten, äfven om man beräknar 6 procent på jordbruksfastigheter, kommer att uppgå till det belopp, som af Kongl. Maj:t eller af utskottet beräknats. Jag tror ej heller, att den beskattning som utskottet föreslagit öfver hufvud taget kan blifva synnerligen betungande för jordbruket i allmänhet, och på grund af de motiv, som af utskottet anförts, skall jag bedja att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

(Forts.)

Herr Göransson: Herr talman, mina herrar! Vi få nu taga konsekvenserna af hvad Riksdagen beslutade förra året. Den nya härordningen kräfver pengar, och för att kunna erhålla pengar fordras det skatter — nya skatter och ökade skatter.

Det uttalades redan förra Riksdagen från flera håll, att det hade varit godt, om man haft att besluta om en skattelagstiftning på samma gång som om härordningsförslaget. Men det lofvades då, att en skattelagstiftning skulle komma, och att den skulle komma i den form som det har varit lofvadt förut ända sedan de s. k. urtima löftena, nemligen att de nya skatterna skulle tagas ut utaf dem, som hade största bärkraften. Nu hafva vi fått ett förslag, gående åtminstone i den riktningen. Att det nu icke är acceptabelt för alla undrar jag icke så mycket på. Men något undrar jag på, att det skall klandras just af dem, som vid sistlidne riksdag verksammast bidrogo till att vi skulle få dessa ökade skatter.

Den nu föredragna punkten, nemligen om beskattning å jordbruksfastighet, har ju här klandrats mycket, därför att det satts ett belopp så högt som 6 % beräknad inkomst af jordbruksfastighet å dess taxeringsvärde. Det påstås, att jordbruket icke kan lemna en sådan inkomst. Jag vill icke bestrida det, ty jag tror, att jordbruket i många fall — och kanske till och med i de flesta — ej gör det. Men frågan blir, hvar skall man taga dessa skatter och på hvad sätt skall man uttaga dem? Tro herrarna, att det är möjligt, att vi här kunna genomdrifva en skattereform, gående ut på direkta skatter, som skola tagas af förmögenheten — och dertill i progressiv form, om vi derjemte skola undanhålla jordbruket? Jag tror icke att det lyckas; och jag tror ej heller, att det skulle taga sig bra ut. Man klagat här att det skulle blifva en så ofantlig börda på jordbruket, och man klagat öfver, att det är en orättvisa, att man skall betala en inkomstskatt för en inkomst den man faktiskt icke har eller

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)

kan få på jordbruket. Det kan vara riktigt, men då skulle skatterna tagas ut på annat sätt, t. ex. genom förmögenhetsskatt — kanske den icke heller blefve något behagligare — eller, såsom har skett och fortfarande sker genom tilläggsbevillning till 100 % af den vanliga bevillningen. Om jag gör en jmförelse, huru nuvarande skatteförhållanden ställa sig till det nya skatteförslaget, och jag tager en jordbruksfastighet — jag räknar nu en sådan, som ej häftar för gäld — taxeringsvärderad t. ex. till 20,000 kronor, beräknas derpå 6 %, det är 1,200 kronor. Men så skulle det vara ett afdrag utaf 800 kronor enligt 10 § i förslaget; då har jag kvar 400 kronor. 1 % af detta belopp blir 4 kronor uti inkomstskatt. Räknar jag på samma fastighet den tilläggsbevillning, som nu får erläggas, är denna 12 kronor. Således är det nuvarande förslaget förmånligare för denna fastighet. Den får enligt detsamma betala 8 kronor mindre. Går jag till en fastighet på 30,000 kronor, får jag betala 10 kronor efter det nya förslaget till inkomstskatt, men den tilläggsbevillning, som för närvarande erlägges, utgöres af 18 kronor. Går jag derefter till en fastighet på 40,000 kronor, får jag betala 18 kronor efter det nya förslaget, men den tilläggsbevillning, som för närvarande utgår, är 24 kronor. Går jag till en fastighet på 50,000 kronor, får jag betala 26 kronor efter det nya förslaget och 30 kronor i tilläggsbevillning. Beträffande en fastighet på 60,000 kronor, kommer jag upp till 32 kronor efter det nya förslaget, under det tilläggsbevillningen för närvarande är 36 kronor. Sedan kommer jag till en fastighet å 70,000 kronor. För den har jag 42 kronor i skatt enligt nya förslaget och tilläggsbevillningen är också samma summa. Således skall det vara en egendom på öfver 70,000 kronor, innan förhållandena blifva ofördelagtigare enligt det nya förslaget än hvad de nu äro enligt tilläggsbevillningen.

Tro herrarna, att vi kunna komma ifrån denna tilläggsbevillning, om vi icke få någon skatteförändring eller hafva herrarne hopp om att få mindre bevillning än den nuvarande? Jag kan icke finna någon utsigt till det. Och om jag sedan tager i betraktande, att den tilläggsbevillning, som nu finnes på jordbruksfastigheter, drabbar äfven de mindre fastigheterna ända ned till sådana, som hafva 100 kronors fastighetsvärde, utan afdrag, då kan jag ej finna annat, än att det nya förslaget måste vara till väsentlig förmån åtminstone för dessa mindre jordbruksfastigheter. Härvid får man också taga i betraktande en annan förmån, som skulle komma de skattskyldiga till godo enligt det nya förslaget, nemligen afdrag för skuldräntor. Om jag tager en jordbruksfastighet med samma värde, som jag förut angaf, 20,000 kronor, och jag antager, att egendomen häftar i skuld för halfva taxeringsvärdet eller 10,000 kronor och jag beräknar $4\frac{1}{2}$ % å detta belopp, så blir afdraget så stort, att denna egendom icke får betala någon inkomstskatt, utan är fri från sådan. Kommer jag sedan till en fastighet å 30,000 kronor med samma skuldaafdrag, skulle det blifva 3 kronor i inkomstskatt för en sådan

egendom. För en fastighet å 40,000 kronor skulle nämnda skatt uppgå till 7 kronor, för en fastighet å 50,000 kronor till 10 kronor, för en å 60,000 kronor till 16 kronor och för en å 70,000 kronor till 20 kronor. Jag vill icke påstå, att det är riktigt, att man skall taga ut en inkomstskatt, om det icke finnes inkomst. Men såväl Kongl. Maj:t som Riksdagen har förut förklarat svårigheten att komma till en verklig inkomstskatt, åtminstone för närvarande, för jordbruket. Och därför har man tagit denna utväg, såsom man också ganska tydligt säger: såsom ett provisorium. Från denna synpunkt sedt kan jag för min del icke klandra förslaget så skarpt, som här blifvit gjordt. Jag vet icke heller, huru man för närvarande skall kunna finna något lämpligare. För min del tycker jag också, att det är temligen enahanda, ifall man kallar skatten för inkomstskatt eller man skulle kalla den för förmögenhetsskatt och taga ut den på annat sätt. Jag tror i alla fall, att huru man än tänker sig saken, komma vi aldrig att slippa med en lindrigare skatt på jordbruket, i hvilken form den än kommer att tagas.

Slutligen är det också ett ställe i utskottets motivering, hvarpå jag fäst min uppmärksamhet, nemligen på sid. 19, det stycke, som börjar med: »Till de af utskottet hittills gjorda» etc. och slutar med orden: »lemna öfriga föreskrifter.» Det af utskottet i detta stycke gjorda uttalande, hvari bland annat förekommer följande: »utskottet har alltså velat uttala såsom sin mening, att förslag angående inkomstskatt, som förelägges en kommande Riksdag, måtte afgifvas i sådan form, att de allmänna grunderna därför fastställas genom lag» kan jag för min del ej gilla. Såsom skäl därför vill jag åberopa 57 § regeringsformen, der det heter: »Svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utöfvas af Riksdagen allena». Och detta anser jag vara en så dyrbar rättighet, att jag för min del icke på några vilkor vill vara med om att inskränka eller borttaga den.

På grund af hvad jag nu anfört kan jag icke annat än yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Herr *Söderberg* instämde häruti.

Herr *Ericsson* i Ofvanmyra: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af herr *Fredholms* senaste anförande. Han tycktes vilja klandra Riksdagen, för att den varit oförsigtig i sitt uttalande vid aflåtande af sin skrifvelse förra året angående grunden för inkomstskattens utgående för fastighet. Mot detta vill jag erinra herr *Fredholm* derom, att det var Riksdagens uttryckliga mening, att förslag om inkomstskatten skulle framkomma redan till innevarande års Riksdag; och jag får hemställa till herr *Fredholm*, huruvida han kan tro, att det varit möjligt att kunna få saken ordnad så, att man nu kunnat antaga en inkomstskatt, baserad på att t. ex. äfven fastigheterna skulle utgöra skatten efter taxerad inkomst. Jag tror, att han skall gifva Riksdagen sitt erkännande derutinnan, att

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

(Forts.)

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.

det varit en omöjlighet att få frågan löst så snart, ifall man velat vidtaga en så omfattande ändring i vår nuvarande bevillningsförordning.

(Forts.)

Hvad nu beträffar sjelfva 2 § och friherre Barnekows förslag om att sänka det beräknade inkomstskattebeloppet för jordbruksfastighet från 6 % till 5 %, så har jag inom utskottet varit af samma mening som friherre Barnekow. Jag tror, att man härutinnan ej bör göra åtskillnad mellan jordbruksfastighet och annan fastighet. Det är visserligen sant, att man 1892, då man ålade jordbruket att skatta med 6 öre per 100 kronors taxeringsvärde, velat pålägga en procent för inventarier och nedlagdt arbete, men jag vill fråga herrarne, om man icke kan åberopa samma skäl för beskattning af annan fastighet. Jag tror, att det finnes fastigheter, som hafva många gånger dyrbarare inventarier än en jordbruksfastighet, t. ex. en mängd fabriker, som kanske hafva inventarier till högre belopp än det, hvartill fastigheten är taxerad. I detta hänseendet tror jag därför, att man träffar rättvisan närmast, om man likställer de båda kategorierna, jordbruksfastighet och annan fastighet.

Herr Ivar Månsson framhöll, att utskottet motiverat sitt beslut i detta afseende med endast några få ord; men jag vill upplysa honom om, att inom utskottet framställes anmärkningar emot att man äfven med bibehållandet af de sex procenten skulle befria största delen af landets fasta egendom från utgörandet af denna skatt, om man antog detta förslag, och man påstod, att, vid granskning af de skattdragandes verkliga skatteförmåga, man skulle finna, att jordbruket eller fastighetsegarna i verklighet skulle vara de bärkraftigaste skattdragarna, och om man läser hvad utskottet yttrat å sid. 16, så finner man, huru utskottet resonerat beträffande fastigheterna. Der har utskottet icke allenast låtit nöja sig med att bibehålla 6 % för jordbruksfastighet, utan äfven stält i utsigt att, vid framläggandet vid nästa riksdag af ett nytt förslag, dessutom särskildt på fastigheterna lägga äfven en förmögenhetsskatt. Jag tror, att vi denna gång mera böra tänka på att få denna motivering ogillad än — att tvista om de sex procenten.

Jag har slutligen gått med på dessa sex procent, på det att något måtte göras vid denna riksdag, men jag har icke kunnat godkänna utskottets omnämnda motivering på sid. 16, der det talas om bärkraften hos fastigheterna och rättvisan uti att särskildt på dem lägga en förmögenhetsskatt.

Jag har velat framhålla detta och har beträffande 2 § icke något annat yrkande än bifall till densamma.

Herr Fredholm: Jag kan villigt erkänna hvad den siste ärade talaren yttrade, nemligen att, om Riksdagen icke hade gjort ett sådant uttalande, det icke varit sannolikt, att det Kongl. Maj:ts förslag om inkomstskatt, som nu föreligger, kommit till stånd; men jag anhåller att få erinra herrarne derom, att orsaken till att

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.

(Forts.)

inkomstskatten skall utgå med viss procent af taxeringsvärdet ligger i sakens natur, eller att man icke kan bestämma några andra grunder för denna procentberäkning än dem, som finnas meddelade i bevillningsförordningen, der det är föreskrifvet, att fastighetsskatt utgår för jordbruksfastighet med 6 öre för 100 kronor och för annan fastighet med 5 öre för hvarje 100 kronor. Att denna skilnad bestämdes i sammanhang med grundskatternas afskrifning, för att på något sätt kompensera den skattelindring, som härigenom för jordbrukarne uppstod, derom behöfver jag ju icke erinra herrarne.

Man får finna sig i att man går konsekvent till väga, så att man icke oupphörligen ändrar de grunder, på hvilka bevillningsförordningen hvilar, ty då kommer man in i en trasslig härfva, ur hvilken man får svårt att reda sig. Det är ju möjligt, att man i framtiden kan få en ändring igenom, och jag skulle för min del gerna se, att en *sådan* ändring genomfördes, att skatten beräknades efter den verkliga inkomsten. Men, såsom den siste talaren sade, detta kräfver sin tid, och om man uttalat en sådan åsigt, hade man icke fått ett sådant förslag som det nu föreliggande till stånd. Man måste finna sig i denna svårighet nu, men man bör äfven söka afhjelpa olägenheterna i framtiden, när det beredes tid och tillfälle att göra det.

Herr Branting: Då här i kammaren från jordbrukarehåll inflytelserika röster höjts för att dessa sex procent, hvarom nu talats, skulle sänkas till fem procent, så ber jag att få framhålla, till hvilka konsekvenser ett sådant beslut egentligen skulle leda, om man belyser saken med siffrornas omutliga språk.

Hela taxeringsvärdet af Sveriges jordbrukssfastigheter uppgick enligt senaste uppgift till omkring 2 $\frac{1}{3}$ milliarder kronor, och 6 procent deraf utgör 140 millioner kronor. Gör man ett afdrag för skuldräntorna, som ju äro ganska betydande, 40 à 50 procent, så återstå 70 à 80 millioner, som efter denna beräkning skulle vara den inkomst, hvarpå den af jordbruk lefvande befolkningen skulle vara hänvisad att lefva.

Detta innebär, att, om vi räkna, att något öfver hälften af Sveriges befolkning lefver på jordbruk, det per individ skulle blifva 30 kronor, som en hvar af Sveriges jordbrukande befolkning skulle hafva att lefva på, d. v. s. för en familj, bestående af 5 personer, 150 kronor i medeltal.

Hvar och en torde förstå, att detta är en fullkomlig absurditet, och att således denna beräkning, som leder till ett sådant resultat, måste vara fotad på fullkomligt origtiga grunder. Också har ju från vetenskapligt håll, då man försökt beräkna, huru stor vår nationalinkomst är för olika grupper af vårt folk, man kommit till helt andra siffror, nemligen, enligt hvad professor Fahlbeck nyligen i ett föredrag i Göteborg anförde, att med afräkning af gälden det skulle återstå 260 à 280 millioner, som skulle fördelas på den jord-

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.

bruksidkande befolkningen. Detta gör 100 kronor per individ eller för en familj af fem personer i medeltal 500 kronor, och då är man uppe vid rimliga siffror.

(Forts.)

Häraf framgår såsom ett oemotsägligt faktum, att, såsom äfven herr Fredholm framhöll i sitt principanförande vid debattens början, hela denna beräkning, utgående från taxeringsvärdet, leder till absurda resultat, att man derigenom icke får fram och således icke heller beskattar den verkliga inkomsten.

När nu så är förhållandet redan vid en beräkning af 6 procent, så skall man icke begära, att denna absurditet skall ännu mera skäpas genom att sänka siffran till 5 procent, enligt hvilken det i i medeltal per individ skulle blifva 25 kronor, hvilket, såsom herr Ivar Månsson och hans meningsfränder anse, den stackars betryckta jordbrukaren för närvarande skulle hafva kvar såsom enda behållning af sin jordbruksverksamhet. Detta kan ju icke vara rimligt, och vid sådant förhållande hemställer jag, att vi åtminstone icke böra göra något försök att rubba de nuvarande, genom bevillningsförrordningen bestående 6 procenten, utan att i den föredragna punkten utskottets förslag måtte bifallas.

Friherre von Knorring: Ehuru den siste ärade talaren synes intaga samma ståndpunkt som jag i denna fråga, kan jag icke underlåta att yttra några ord med anledning af hans anförande.

Jag tror icke, att de anförda siffrorna äro bevisande; jag kan åtminstone icke gilla det resultat, hvartill talaren kommit genom dem. Det uppgafs en beräknad nettoinkomst för jordbruket efter vissa procent af taxeringsvärdet. Denna inkomst fördelades på hela den jordbrukande befolkningen, hvilken, enligt hvad talaren yttrade, skulle utgöra öfver 2 millioner menniskor. Detta är dock icke en riktig fördelning. Det är icke nettovinsten, som skall fördelas på hela den jordbrukande befolkningen, utan bruttovinsten. Ty till den jordbrukande befolkningen höra äfven arbetare, tjenare, drängar; dessa få icke någon del af nettovinsten, utan af bruttovinsten. Men om denna har icke någon uppgift blifvit lemnad.

Det är endast detta jag velat anmärka.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets förevarande förslag till denna paragraf och *dels* på afslag å utskottets förslag och bifall till det af friherre Barnekow under öfverläggningen framställda yrkandet. Herr talmannen fann den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets förevarande förslag till 2 § i förordning om inkomstskatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets förslag bifallit det af friherre Barnekow under öfverläggningen framställda yrkandet.

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.

(Forts.)

Omröstningen utvisade 155 ja mot 55 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets förslag.

3—9 §§.

Godkändes.

Rubriken för I kap.

Godkändes.

10 §.

Utskottet hade för denna paragraf föreslagit följande lydelse:

10 §.

Skyldighet att erlägga inkomstskatt eger icke rum, när den skattskyldiges sammanräknade inkomst, deri inbegripen äfven hustruns, understiger 1,000 kronor.

Uppgår denna inkomst till 1,000 kronor, men icke till 2,000 kronor, äro 800 kronor, uppgår den till 2,000 kronor, men icke till 3,000 kronor, äro 600 kronor, och uppgår den till 3,000 kronor, men icke till 4,000 kronor, äro 400 kronor fria från skatt.

Uppgår inkomsten till 4,000 kronor, men öfverstiger den icke 6,000 kronor, erlägges skatt efter inkomstens hela belopp.

Öfverstiger inkomsten 6,000 kronor, skola för bestämmande af det belopp, efter hvilket skatt beräknas, 6,000 kronor af inkomsten upptagas till oförändradt belopp, hvaremot

den del af inkomsten, som öfverstiger	6,000 kr. men icke	10,000 kr. ökas med	50 %,
» » » » » »	10,000 » » »	15,000 » » »	100 %,
» » » » » »	15,000 » » »	20,000 » » »	150 %,
» » » » » »	20,000 » » »	30,000 » » »	200 %,
» » » » » »	30,000 » » »	50,000 » » »	250 %,
» » » » » »	50,000 » » »	80,000 » » »	300 %,
» » » » » »	80,000 » ökas med	.....	400 %,

dock att det belopp, hvarefter skatten skall utgå, icke må i något fall beräknas högre än fyra gånger hela det uppskattade inkomstbeloppet, allt på sätt den vid denna förordning fogade tabell närmare utvisar.

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
Forts.)

Hvad i denna § är stadgadt om frihet från skatt gäller allenast svensk medborgare, som är i riket mantalsskrifven, och oskiftadt sterbhus efter sådan svensk medborgare.

Vid bestämmande enligt denna § af det belopp, efter hvilket skatt beräknas, iakttages, att detsamma utföres i fulla hundratal kronor, så att öfverskjutande belopp, som icke uppgår till fullt hundratal, bortfaller.

Vid paragrafen hade anmälts reservation af, bland andra, herr Meyer, som föreslagit, att paragrafen skulle erhålla följande lydelse:

10 §.

Skyldighet att erlægga inkomstskatt eger icke rum, när den skattskyldiges sammanräknade inkomst, deri inbegripen äfven hustruns, understiger 2,000 kronor.

Uppgår denna inkomst till 2,000 kronor, men icke till 3,000 kronor, äro 1,000 kronor, och uppgår den till 3,000 kronor, men icke till 4,000 kronor, äro 500 kronor fria från skatt.

Uppgår inkomsten till 4,000 kronor, men öfverstiger den icke 6,000 kronor, erlägges skatt efter inkomstens hela belopp.

Öfverstiger inkomsten 6,000 kronor, skola för bestämmande af det belopp, efter hvilket skatt beräknas, 6,000 kronor af inkomsten upptagas till oförändradt belopp, hvaremot

den del af inkomsten, som öfverstiger	6,000 kr. men icke	10,000 kr. ökas med	50 %,
» » » » » » » »	10,000 » » »	15,000 » » »	100 %,
» » » » » » » »	15,000 » » »	20,000 » » »	150 %,
» » » » » » » »	20,000 » » »	30,000 » » »	200 %,
» » » » » » » »	30,000 » » »	50,000 » » »	250 %,
» » » » » » » »	50,000 » » »	80,000 » » »	300 %,
» » » » » » » »	80,000 » ökas med	.....	400 %,

dock att det belopp, hvarefter skatten skall utgå, icke må i något fall beräknas högre än fyra gånger hela det uppskattade inkomstbeloppet, allt på sätt den vid denna förordning fogade tabell närmare utvisar.

Hvad i denna § är stadgadt om frihet från skatt gäller allenast svensk medborgare, som är i riket mantalsskrifven, och oskiftadt sterbhus efter sådan svensk medborgare.

Vid bestämmande enligt denna § af det belopp, efter hvilket skatt beräknas, iakttages, att detsamma utföres i fulla hundratal kronor, så att öfverskjutande belopp, som icke uppgår till fullt hundratal, bortfaller.

I fråga härom anförde:

Herr Meyer: Herr talman! I sammanhang med frågan om härordningen förlidet år beslöt Riksdagen sent omsider att godkänna den skatteprincipen, att skatterna böra utgå i förhållande till skatte-

förmågan. I öfverensstämmelse härmed skref också Riksdagen till Kongl. Maj:t och begärde ett inkomstskatteförslag, baserad på den grunden, dels att den större inkomsten skulle hårdare beskattas än den lägre, och vidare att de ekonomiskt svagare skulle vara alldeles befriade från den nya skatten. Kongl. Maj:t har också tagit nödig hänsyn till den af Riksdagen uttalade önskan och i sin proposition föreslagit, att inkomstskatten icke skulle börja förrän vid en inkomst af 2,000 kronor. Men utskottet har satt ned denna siffra till 1,000 kronor. Om detta blir Riksdagens beslut, så inträffar det alldeles obestriddigt, att just de, som äro allra mest ekonomiskt svaga, komma att drabbas af den nya skatten. Detta strider alldeles emot den princip, Riksdagen sjelf föreslagit, och är dessutom en uppenbar orättvisa. Jag har med anledning deraf icke kunnat biträda utskottets förslag, utan i afgifven reservation yrkat, att i enlighet med det kongl. förslaget skyldighet att erlægga inkomstskatt icke skulle börja förrän vid 2,000 kronor, och dessutom föreslagit skattefritt afdrag i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition; och jag skall be att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till min reservation rörande 10 §.

Herr *Branting* instämde häruti.

Herr *Ericsson* i Ahlberga:

Friherre von *Knorring*: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag. Såsom skäl till att den summa, som den siste talaren föreslog, eller 1,500 kronor, och ännu mer den summa, som en annan föregående talare förordat, eller 2,000 kronor, såsom lämpligt minimum för skattepliktig inkomst, i sjelfva verket är alldeles för hög, vill jag endast åberopa förhållandena på landsbygden; der anses personer, som hafva en inkomst mellan 1,000 och 2,000 kronor, vara i en mycket god ekonomisk ställning. De böra således icke befrias från att erlægga den föreslagna inkomstskatten.

Herr *Petri*: Herr talman! Jag har i en reservation till denna paragraf anført, att jag icke anser det vara fullt rättvist, att inkomst af arbete för de mindre inkomsttagarne beskattas lika högt som inkomst af fast egendom och kapital. Jag anser det vara i hög grad orättvist, att en arbetare eller löntagare, som tjänar 1,000 kronor, skall åläggas samma skyldighet i skatteväg som en kapitalist, som eger 20,000 kronor, eller en fastighetsegare, som eger fastighet, som är upptaxerad på landet till 16,666: 67 kronor eller i stad till 20,000 kronor. Det var min mening att göra ett yrkande i denna sak inom utskottet, men det reste sig för många tekniska svårigheter häremot. Jag hade tänkt föreslå, att i ett särskildt moment skulle bestämmas, att inkomst af arbete uteslutande icke bör beskattas förrän denna inkomst uppgår till 2,000 kronor. För ett dylikt förslags antagande finnas emellertid vissa hinder. En arbetare kan

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)

ju hafva en sparbanksbok och sålunda äfven hafva inkomst af kapital; han kan äfven hafva andra inkomster, och då dessa hans extra inkomster skola läggas tillsammans med hans inkomster af arbete, så blir en sådan bestämmelse som den af mig ifrågasatta, om också icke alldeles omöjlig, åtminstone mycket svår att formulera. Då dessutom detta förslag endast kommer att blifva gällande ett år, och i motiveringen finnes påpekadt ungefär samma förhållande som det af mig i reservationen angifna, har jag icke gjort något bestämdt yrkande, utan endast velat med min reservation ytterligare understryka ett förhållande, som jag anser vara origtigt.

Jag har, som sagdt, icke något yrkande att göra annat än på bifall till utskottets förslag i den nu föredragna paragrafen.

Herr Fredholm: Det torde kanske något behöfva förklaras, hvarför utskottet nedsatt det af Kongl. Maj:t föreslagna minimum för skattepliktig inkomst från 2,000 kronor till 1,000. Anledningen dertill har varit den, att med det högre minimum af 2,000 kronor hade en stor mängd jordbruksfastigheter undgått all beskattning, hvarjemte äfven åtskilliga inkomsttagare icke skulle kunna beskattas, då ju gäld skall få afräknas från den beräknade inkomsten. Fastän jag villigt och gerna erkänner, att det vore önskligt, om man kunde befria personer, som icke hafva så stor inkomst af sitt arbete, från att betala inkomstskatt, kan jag dock icke se, att detta skulle kunna gå för sig på annat sätt än genom att skilja mellan fonderade och ofonderade inkomster. En dylik åtskilnad skulle emellertid hafva medfört så väsentliga och betydelsefulla förändringar i hela lagförslaget, att utskottet icke ansett sig kunna framkomma med något förslag derom. Om skatten skall beräknas efter olika skatteskala, och inkomsterna upptaxeras på olika sätt, möter det gifvetvis många och stora svårigheter att med användande af den progressiva skattemetoden uttaga skatt på den sammanräknade inkomsten. Men utan tvifvel är denna fråga förtjent af en mycket allvarlig uppmärksamhet, och det torde nog vara möjligt, att man skall i en framtid kunna lösa de svårigheter, som nu möta för ett dylikt förslags genomförande.

Som frågan emellertid nu ligger, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Göthberg: I likhet med den ärade reservanten, som nyss hade ordet, herr Petri, ber jag att få säga, att äfven jag anser, att det hade varit önskligt, om man i det föreliggande förslaget hade gjort åtskilnad mellan inkomst af arbete och inkomst af kapital eller fastighet i sådant syfte, att inkomst af arbete ej beskattas lika högt som inkomst af kapital och fastighet, synnerligast hvad beträffar de lägre skattebeloppen. Jag kan nemligen icke anse, att en dylik beskattning är fullt riktig. Dessutom blir förhållandet det, att inkomsttagare med inkomst af mellan 1,000 och 1,200 kronor,

som gått fria från tilläggsbevillning, komma att blifva tvungna att erlægga inkomstskatt. Då nu emellertid, som den ärade reservanten, som här nyss hade ordet, upplyste, det icke fans någon möjlighet att inom utskottet vinna stöd för den af oss önskade ändringen, och då detta förslag endast är mera provisoriskt, har jag velat yttra detta för att lägga vederbörande på hjertat att, då längre fram fråga angående vidare tillämpning af denna inkomstskatt kommer före, taga hänsyn till dessa mindre inkomsttagare och icke jemnställa dem med sådana inkomsttagare, som skatta för inkomst af kapital eller fast egendom.

Herr talman! Jag har icke något yrkande att göra, utan jag har endast velat säga detta.

Häruti instämde herrar *Jansson* i Edsbäcken, *Hammarström*, *Kvarnzelius* och *Lindgren* i Islingby.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen framställt propositioner å de derunder gjorda yrkandena, godkände kammaren paragrafens lydelse i enlighet med utskottets förslag.

11—15 §§.

Godkändes.

Rubriken för II kap.

Godkändes.

16 §.

För denna paragraf hade utskottet föreslagit följande lydelse:

16 §.

Enskild skattskyldig taxeras för hela sin inkomst:
å den ort, der han är mantalsskrifven;
eller, om han icke är här i riket mantalsskrifven:
å den ort, der han inom riket hufvudsakligen vistas.

Paragrafen föredrogs, hvarefter ordet på begäran lemnades till:

Herr Jönsson i Färeköp, som yttrade: Uti denna paragraf talas om den ort, der enskild skattskyldig bör taxeras för sin inkomst, och enligt utskottets förslag skulle paragrafen få följande lydelse: »Enskild skattskyldig taxeras för hela sin inkomst å den ort, der han är mantalsskrifven, eller, om han icke är här i riket mantalsskrifven, å den ort, der han inom riket hufvudsakligen vistas.» Man skulle

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.*

(Forts.)

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.

(Forts.)

dock kunna tycka, att det väl vore rättast, att en person taxerades å den ort, der han har sin största inkomst. Om t. ex. en person icke bor i den stad, der han kanske drifver stor rörelse, af hvilken han åtnjuter ganska betydlig inkomst, så bör han väl äfven taxeras i den staden. Enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, hafva på grund af den nuvarande bevillningsförordningens föreskrifter många rättegångar uppkommit, och utgången af dessa har som oftast varit ett lotteri, såsom förhållandena tills dato hafva varit. Man skulle då kunna tycka, att man nu, när en ny förordning på detta område skall skrivas, bör söka att få in i denna så tydliga bestämmelser som möjligt. Visserligen står i § 18, att derest icke de i denna sextonde paragraf gifna regler ega tillämpning, bör skattskyldig taxeras »å den ort, hvarifrån inkomst hufvudsakligen erhålles», men man blir icke mycket klok på huru denna bestämmelse skall tolkas. Jag kan därför icke finna annat, än att förslaget i denna del är mycket otillfredsställande, och jag skulle därför vilja yrka, att den nu föredragna paragrafen återförvisades till utskottet för att ändras derhän, att tydligt bestämdes, att skattskyldig måtte taxeras å den ort, hvarifrån inkomsten hufvudsakligen erhålles.

Friherre von Knorring: Den föregående talaren har yrkat, att person, som icke är här i riket mantalsskrifven, skall taxeras å den ort, der han har sin hufvudsakliga inkomst, medan han återigen enligt utskottets förslag skall taxeras för hela sin inkomst å den ort, der han inom riket hufvudsakligen vistas. Om en sådan ändring af den föreslagna bestämmelsen angående orten för taxering af inkomstskatt beslutades, skulle denna bestämmelse blifva olik med den bestämmelse, som för närvarande gäller enligt bevillningsförordningen i detta fall vid taxering till bevillning; men detta blefve naturligtvis olämpligt. Den ärade talaren föreslog, att den förevarande paragrafen skulle återremitteras till utskottet för att ändras i öfverensstämmelse med hans yrkande. Då borde det således äfven sättas i fråga, att utskottet föresloge samma förändring af bevillningsförordningen. Den bevillningsförordning, som i sådant fall skulle behöfva ändras, vore 1903 års bevillningsförordning, men denna kan icke förekomma till behandling vid innevarande riksdag, utan först vid 1903 års riksdag. Utaf denna enda orsak tror jag, att, äfven om den ärade talarens förslag vore bättre än utskottets, hvilket väl för öfrigt är tvifvelaktigt, vi måste afslå detsamma och antaga paragrafen, sådan som den blifvit af utskottet föreslagen.

Vidare yttrades ej. Efter af herr talmannen framställda propositioner godkände kammaren paragrafen enligt den af utskottet föreslagna lydelsen.

17 och 18 §§.

Godkändes.

Rubriken för III kap.

Godkändes.

19—34 §§.

Godkändes.

Rubriken för IV kap.

Godkändes.

35 §.

Godkändes.

Rubriken för V kap.

Godkändes.

36—45 §§.

Godkändes.

Rubriken för VI kap.

Godkändes.

Särskilda anvisningar för ledning vid inkomstskattetaxeringen.

Godkändes.

Likaledes godkändes utskottets förslag till *deklarationsformulär*.

I fråga om *utskottets motivering* framstälde herr talmannen här-
efter med anledning af de under öfverläggningen gjorda yrkandena
propositioner *dels* på godkännande af utskottets motivering oför-
ändrad och *dels* på godkännande af den utaf herr Fredholm afgifna,
vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den
sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som
votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen
följande voteringsproposition:

*Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)*

Angående
en inkomst-
skatt för år
1903.
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren med afseende på den af bevillnings-
utskottet i dess förevarande betänkande n:o 25 begagnade motiveringen
godkänner den af herr Fredholm afgifna, vid betänkandet fogade
reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt utskottets motivering oför-
ändrad.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utvisade 134 ja mot
69 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse
med ja-propositionens innehåll.

Utskottets i punkten gjorda *hemställan* förklarades besvarad
genom kammarens här ofvan antecknade beslut.

Punkten 2:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3:o).

Lades till handlingarna.

§ 8.

Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.

Vidare förelåg till afgörande konstitutionsutskottets memorial
n:o 4, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda
protokoll.

Utskottets anmälan, att anledning icke förekommit att mot
någon ledamot af statsrådet tillämpa § 106 regeringsformen, lades
till handlingarne.

Utskottets anmälan jemlikt § 107 regeringsformen.

Punkten 1:o).

Utskottet hade under denna punkt funnit den regeringsåtgärd,
som omförmäldes i protokollet öfver civilärenden för den 26 april
1901, n:o 29, vara af beskaffenhet att böra för Riksdagen anmälas.

Reservationer hade afgifvits af friherre *Barnekow* samt herrar
Dahn, *Darin*, *Boëthius* och *Liljeholm*.

Sedan utskottets anmälan blifvit uppläst, anförde:

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Den felaktighet, som konstitutionsutskottet här lägger mig till last, skulle bestå deri, att jag tillstyrkt omedelbart utförande af ett arbete, som Riksdagen tydligen skulle förklarar kunna och böra anstå.

Såsom kammarens ledamöter torde erinra sig, framlade Kongl. Maj:t, på min tillstyrkan och under uttalande att på banlinien Arlöf—Engelholm, som hade särskildt lätta räls — deras tyngd uppgick till endast 24,8 kg. — rälsutbyte icke utan afsevärda olägenheter kunde uppskjutas, en proposition till 1901 års Riksdag om att ett *särskildt anslag* till belopp af 651,750 kronor måtte för ändamålet anvisas. Förut hade rälsutbyten, såväl vanliga utbyten för underhåll som äfven sådana, som här ifrågasattes, bestridts af jernvägens egen behållning af trafikmedel. Anledningen, hvarför Kongl. Maj:t nu ansåg sig böra äska ett särskildt anslag för ändamålet, var, att statsjernvägarnes nettobehållning hade visat tendens till att sjunka. Kongl. Maj:t hade så mycket större skäl att äska detta anslag, som jernvägsstyrelsen hade ställt i utsigt behofvet af mycket omfattande rälsutbyten, så omfattande att de i kostnad skulle uppgå till ett sammanlagdt belopp af nära 5,000,000 kronor. Riksdagen biföll icke Kongl. Maj:ts framställning. Skälen dertill angifvas i Riksdagens skrifvelse af den 26 mars 1901. Det är ur denna skrifvelses affattning, som konstitutionsutskottet sökt hemta stöd för sitt påstående, att den sedermera på min tillstyrkan vidtagna åtgärden att verkställa rälsutbyte med anlitande af *trafikmedlen* stode i bestämd strid mot hvad Riksdagen uttalat. Frågan gäller sålunda: hvad innehåller denna Riksdagens skrifvelse, och huru bör den tolkas? Att meningarne derom kunna vara, minst sagdt, delade, framgår utaf de betänkan det åtföljande reservationer af en del af denna kammarens utskottsledamöter. Hvad säger då Riksdagen i denna sin skrifvelse? Jo, efter att hafva frambållit, huru förhållandena i fråga om statens jernvägars inkomster mana till stor varsamhet, fortsätter Riksdagen: »Förutom det belopp af 651,750 kronor, som nu för rälsutbyte äskats af Riksdagen, har jernvägsstyrelsen för enahanda ändamål ifrågasatt anvisande för åren 1902 och 1903 af anslag å mer än 4,200,000 kronor. Å de bandelar, der ifrågavarande rälsutbyte skulle ske, äro, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, de nuvarande rälerne icke förslitna, så att de af denna anledning behöfva ersättas med nya, utan åtgärden anses påkallad för att genom öfverbyggnadens förstärkning möjliggöra framförandet af tåg med stor hastighet och tyngd. Riksdagen inser väl, att sådana förstärkningsåtgärder i vissa fall kunna visa sig oundgängliga, såsom exempelvis å linier, der en tung malmtrafik ställer stora fordringar på banan, men Riksdagen kan icke annat än hysa tvifvel, huruvida det verkligen är erforderligt och ur ekonomisk synpunkt tillrädligt att i den

Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.
(Forts.)

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

utsträckning, som nu ifrågasatts, vidtaga kostsamma åtgärder för uppdrifvande af tåghastigheten å jernvägarna. I allt fall torde behöfvet häraf icke vara påträngande, och då, såsom Riksdagen ofvan framhållit, statsjernvägarnas nettoinkomst visat tendens att sjunka, synes det så mycket mindre vara skäl att forcera dylika arbeten. Om det emellertid på en eller annan bansträcka skulle finnas oundgängligen nödvändigt att förstärka öfverbyggnaden genom rälsutbyte, synes sådant dock icke behöfva ske i större utsträckning, än att kostnaderna därför kunna, i enlighet med hvad hittills skett, bestridas af jernvägarnas trafikmedel.»

Kan man verkligen säga, att Riksdagen här, såsom konstitutionsutskottet yttrat, förklarat sin mening och vilja vara, att rälsutbyten på linien Arlöf—Engelholm icke alls finge ifrågakomma? För min del kan jag icke förstå det. Det synes mig uppenbart, att Riksdagen icke ingått i någon undersökning af förhållandena särskildt å Arlöf—Engelholms-linien. Jag tror mig till och med bestämdt veta, att inom den afdelning af statsutskottet, som hade frågan till förberedande behandling, så icke var fallet. Riksdagens skrifvelse innehåller ett vida allmännare resonnement, som ansluter sig till det af mig nyss nämnda förhållandet, att jernvägsstyrelsen stält i utsigt ett behof af rälsutbyte i mycket stor omfattning icke endast på ifrågasvarande linie utan äfven på en hel del andra linier. Det är om denna plan, som Riksdagen uttalat tvifvel, huruvida det verkligen vore erforderligt och ur ekonomisk synpunkt tillrådligt att *i den utsträckning, som ifrågasatts*, realisera densamma. Då Riksdagen stälde sig tveksam deremot, stälde den sig i följd deraf bestämdt afvisande mot hvarje användning af särskildt statsanslag till dessa rälsutbyten, äfvensom mot att rälsutbyten skulle få ske för att särskildt öka tåghastigheten, för att skapa s. k. lyxtåg; men Riksdagen framhöll tillika, att, om det på en eller annan bansträcka skulle finnas oundgängligen nödvändigt att förstärka öfverbyggnaden genom rälsutbyte, kostnaderna därför kunde i enlighet med hvad hittills skett bestridas af jernvägarnas trafikmedel.

Den uppfattning, som jag nu uttalat om betydelsen af Riksdagens skrifvelse, att nemligen denna skrifvelse icke rigtade sig särskildt mot Arlöf—Engelholms-linien, utan måste fattas såsom ett allmänt principuttalande, häfdades af mig, när statsutskottets betänkande förevar till behandling i medkammaren, i det jag der yttrade, att jag naturligtvis skulle sökt motsätta mig utskottets förslag, om icke utskottet just hänvisat dertill, att, der rälsutbyten erfordrades för trafiksäkerheten, man finge gå till trafikmedlen. Samma uppfattning häfdades äfven i denna kammare från jernvägsstyrelsens sida.

Frågan om rälsutbytet å Arlöf—Engelholms-linien beröres således enligt min uppfattning icke alls af Riksdagens beslut under annan förutsättning, än att detta rälsutbyte skulle finnas icke hafva varit af oundgängligt behof påkalladt. Härmed äro vi, mina herrar, inne på ett vägande mellan faktiska förhållanden, hvilka kunna te sig

olika för den ene och för den andre, men om hvilkas valör jag för min del åtminstone icke hyst den ringaste tvekan. Jag ber nu att få öfvergå hertill.

Efter det Riksdagens beslut fattats, så och då jag hade mig bekant, att det andvändande af tunga lokomotiv på Arlöf—Engelholms-linien, som sedan någon tid egt rum och som varit af den ökade trafiken påkalladt, verkligen kunde medföra fara för trafikens säkerhet, så skref jag till jernvägsstyrelsen med begäran om uppgift på de snälltågs hastighet, som framfördes å linien, samt om yttrande, huruvida någon nedsättning i denna hastighet kunde ega rum. Jag begärde skyndsamt svar härå. Jernvägsstyrelsen svarade, att medelhastigheten å de snabbaste snälltåg, som framfördes å Arlöf—Engelholms-linien, understege hastigheten å samtliga andra snälltåg i mellersta och södra delarne af riket, samt styrkte detta med utdrag ur tabeller. Jag kan i detta sammanhang upplysa, att årets sommartidtabell, enligt hvad jernvägsstyrelsens chef meddelat mig, visar en så ringa ökning af förutvarande hastigheter å ifrågasvarande linie, att hastigheten i den ena rigtningen ökats med allenast en minut och i den andra med allenast fyra minuter. Jernvägsstyrelsen meddelade vidare, att å denna bandel någon hastighetsökning för snälltågen icke egt rum under den tid bandelen varit i statens ego, men att i följd deraf, att både person- och godstrafiken så högst betydligt ökats, tågen blifvit allt tyngre samt att jernvägsstyrelsen därför måst medgifva, att för tågens framförande finge användas lokomotiv af sådan tyngd, att densamma icke längre stode i rätt förhållande till beskaffenheten af banans öfverbyggnad. Det upplystes, att största axeltrycket å de lokomotiv, som å denna bandel användes år 1896, eller det år, då bandelen öfvergick i statens ego, var 10,3 ton, men att jernvägsstyrelsen sett sig nödsakad medgifva användandet af snälltågslokomotiv med en tyngd af 11,4 ton samt godstågslokomotiv med en tyngd af icke mindre än 12,9 ton. För sådana lokomotiv räckte, förklarade jernvägsstyrelsen, trafikförmågan icke till. Detta betyder så mycket, som att der förelåg fara far trafiksäkerheten. Ty det förhåller sig så, att den normala ansträngning af skenmaterielen, som bör få ega rum, utgör, på tekniskt språk uttryckt, 1,200 kilogram per qvadratcentimeter. När nu på Arlöf—Engelholms-linien, som var belagd med räls, vägande endast 24,8 kg. per meter, framfördes de tunga, förut oinnämnda snälltågs- och godstågslokomotiven, som gått der sedan ett par år tillbaka, med en hastighet af blott 50 km. för snälltåg och 40 km. för godståg, gick påkänningen upp ända till 2,000 kg. per qvadratcentimeter. Detta vill säga, att säkerheten mot rälsbrott der var blott 2 1/2-faldig, i stället för att den enligt vanliga tekniska grunder bör vara nära 5-faldig. Det förelåg här således fara för trafiksäkerheten. Men gent emot den af mig då ifrågasatta åtgärden — att man skulle, till undanrödjande af faran för trafiksäkerheten, minska hastigheten på snälltågen — opponerade

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.

(Forts.)

sig jernvägsstyrelsen på den grund, att detta skulle medföra högst betänkliga rubbningar för hela södra Sverige, i det att de sedan flera år rådande tågförbindelserna mellan statsbanan och de många till densamma sig anslutande enskilda banorna skulle rubbas; och redan på den grunden ansåg sig jernvägsstyrelsen icke kunna annat än afstyrka den ifrågasatta åtgärden. Men nu — och jag kommer dermed in på hufvudpunkten härvidlag, som just utgör det nya i jernvägsstyrelsens utredning — säger denna styrelse, att, äfven om man vidtoge en sådan åtgärd och sålunda för snälltåg med saktare fart skulle kunna nöja sig med användandet af sådana, för banans trafikförmåga afpassade lättare lokomotiv, som förut användts, man dock dermed icke alls vunne det åsyftade ändamålet; ty lika fullt kvarstode, visade jernvägsstyrelsen, behofvet af nya, tyngre räls för godstågen. Godstrafiken hade nemligen under de senare åren ökats så, att för densamma kräddes tyngre räls, så tunga, att Arlöf—Engelholms-banans lättare räls icke voro tillräckliga för densamma. Det var, sade jernvägsstyrelsen, nödvändigt, att genomgripande åtgärder för trafikförmågans höjande så snart som möjligt vidtoges. Och jemte denna sin skrifvelse — som utgjorde svar på civilministerns fråga — öfverlemnade jernvägsstyrelsen äfven en till densamma inkommen skrifvelse från en del af banans trafikanter eller eljest af trafiken på banan intresserade personer. I denna skrifvelse säga undertecknarne, att de på grund af sina egna iakttagelser måste anse det vara ytterst betänkligt att låta ej mindre stora snälltåg än äfven tunga godståg framgå öfver den svaga öfverbyggnaden på banan, och anhålla de därför om vidtagande af sådan åtgärd, att trafiksäkerheten på bandelen i fråga måtte kunna göras fullgod, och det ifrågasatta rälsutbytet snarast möjligt komma att ega rum. Denna skrifvelse, som jernvägsstyrelsen fått mottaga, är undertecknad af representanter för Malmö stad i Riksdagen, den är undertecknad af disponenter och chefer för stora industriella anläggningar, belägna dels i Malmö, dels utefter linien, som begagna densamma för godstrafiken, den är undertecknad af åtskilliga representativa män ifrån Malmöhus län.

I en särskild underdånig skrifvelse, daterad samma dag, den 15 april, uttalar jernvägsstyrelsen, att *rälsutbyte vore nödvändigt, och att sådant snarast möjligt borde verkställas*. Och sedan det derjemte blifvit af jernvägsstyrelsen på särskild förfrågan upplyst, att med hänsyn till den sänkning af rälsprisen, som egt rum, kostnaden för utbytet komme att minskas med omkring $\frac{1}{4}$ eller till 491,000 kronor, fattades på min hemställan beslut om verkställande af rälsutbyte.

Af den redogörelse, som jag här sökt lemna, behagade kammaren finna, att det ifrågarande rälsutbytet alls icke har skett för det i Riksdagens skrifvelse klandrade ändamålet eller för att skapa och befordra tåg med mycket stor hastighet, lyxtåg, och att densamma således icke skett för det ändamål, hvartill, enligt Riksdagens

i skrifvelsen uttalade åsigt, trafikmedlen icke borde få användas; utan anledningen till rälsutbytet var, att, såsom jag yttrat, både person- och godstrafiken oafbrutet vuxit och vuxit till den grad, att tågen måste bli allt tyngre och tyngre. Och tunga tåg kräfvä, om trafiken skall skötas rätt och ekonomiskt, tung dragkraft, tunga lokomotiv; och tunga lokomotiv kräfvä, om trafiken skall bedrivas utan fara för trafiksäkerheten, tunga räls. Här föreligger således, så vidt jag kan se, alldeles det fall, för hvilket Riksdagen ansett, att trafikmedel borde få användas i och för rälsutbyte.

För så vidt jag kunnat finna — och det har jag nu sökt visa — kan rälsutbytet icke strida mot vare sig ordalagen eller andan i Riksdagens skrifvelse; och jag kan således icke finna, att konstitutionsutskottet haft fog för hvad det säger derom, att jag icke ansett mig bunden af Riksdagens beslut, liksom att jag skulle ha tillstyrkt utförandet af en åtgärd, som Riksdagen tydligen ansett kunna och böra anstå. Och ej heller kan jag se, att jag brustit i skyldig hänsyn till Riksdagens önskningsar, den hänsyn, som jag under min departementschefs bana städse sökt iakttaga; men jag har äfven varit skyldig att taga hänsyn till min ovilkorliga pligt såsom trafikminister: att vaka öfver att nödiga åtgärder vidtoges för trafiksäkerhetens uppehållande. Lyckligtvis rådde i detta fall, så vidt jag kunnat se, icke någon kollision mellan dessa mina skyldigheter. Och med denna uppfattning af betydelsen af Riksdagens uttalande är det också helt naturligt, att jag icke kunnat finna mig föranlåten att, såsom konstitutionsutskottet ansett det bort ske, hemställa till Kongl. Maj:t att göra en ny framställning i ämnet till 1901 års Riksdag. Jag har ju icke kunnat annat än tolka Riksdagens skrifvelse så, att här förelåg det fall, för hvilket Riksdagen hänvisat på trafikmedlen.

Till slut, mina herrar, ber jag att i fråga om beslutets innebörd få framhålla, att för mig åtminstone tedde sig saken så, att jag rent af icke kände mig försvarad för mig sjelf med mindre än att jag tillstyrkte Kongl. Maj:t att vidtaga den åtgärd, som här är i fråga. Ty, mina herrar, hurudan skulle väl den situation ha blifvit, som uppstått, om jag, trots jernvägsstyrelsens bestämda förklaring, att rälsutbyte här snarast borde ske och vore af nöden påkalladt, om jag, trots detta, afstyrkt hvarje åtgärd, och om derefter en olycka hade inträffat? Skulle man icke då med större skäl kunnat mot mig rigta den anmärkningen, att jag icke visat skicklighet i mitt förtroendeembetes utöfvande?

Herr Darin: Herr talman, mina herrar! Efter hvad herr statsrådet och chefen för civildepartementet anför, kan det ej för mig vara mycket att tillägga för att gifva skäl för den uppfattning, som jag inom utskottet uttalat. Men jag vill emellertid i korta drag sammanfatta de omständigheter, som känneteckna ifrågasvarande ärendes gång genom riksdagen förlidet år.

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*
(Forts.)

Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.

(Forts.)

I den kongl. propositionen angående denna sak innehålles uti det dervid fogade statsrådsprotokollet för den 11 januari förlidit år ett meddelande om den plan, hvarmed jernvägsstyrelsen framkommit till Kongl. Maj:t angående förstärkning af öfverbyggnaden på åtskilliga statsbanedelar. Denna plan var ganska omfattande, hvilket synes deraf, att de arbeten, som skulle komma till utförande enligt denna plan, kräfde en sammanräknad kostnad af 4,900,000 kronor. Ibland dessa arbeten innefattades äfven förstärkning af öfverbyggnaden på bansträckan Arlöf—Engelholm. Vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t yttrade herr statsrådet och chefen för civildepartementet bland annat följande: »Om jag i allt fall icke anser mig kunna nu förorda jernvägsstyrelsens förslag i hela dess omfattning, så har detta sin grund i två olika skäl. Å ena sidan skulle en så stor utgift som nära fem millioner kronor, om ock fördelad på två år, blifva allt för tyngande i en statsreglering, på hvilken af andra för fäderneslandet synnerligen maktpåliggande skäl ovanligt stora kraf måste ställas, och å andra sidan kan det ju sättas i fråga, om det vore klokt att just nu, då rälsprisen, enligt hvad jernvägsstyrelsen påvisat, ännu befinna sig på en ovanlig höjd, besluta sig för ett stort inköp, om hvilket man icke med bestämdhet vågar säga, att det icke skulle kunna undanskjutas ett eller annat år. Skulle under riksdagens fortgång den sjunkning i rälsprisen, som redan börjat visa sig, än ytterligare fortgå, och skulle i öfrigt förhållandena dertill gifva anledning, torde jag dock få återkomma till frågan om rälsinköp i större omfattning.»

Det framgår således häraf, att den framställning, som statsutskottet hade att pröfva, omfattade icke allenast det särskilda extra anslaget till bandelen Arlöf—Engelholm, utan i viss mån äfven den framskymtande planen om vida större kraf på anslag för liknande ändamål. Om man har sig detta bekant och sedan tar kännedom om hvad statsutskottet anförde rörande denna sak, finner man, att statsutskottets betänkande till nära på största delen just afser att bemöta den stora planen, hvilken statsrådet i sitt anförande till protokollet antydt. Med afseende på denna stora plan, som afsåg en förstärkning af öfverbyggnaden på ett stort antal statsbanedelar, har nu statsutskottet uttalat sina stora betänkligheter. Statsutskottet säger nemligen: »Å de bandelar, der ifrågavarande rälsutbyte skulle ske, äro, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, de nuvarande rälerorna icke förslitna, så att de af denna anledning behöfva ersättas med nya, utan åtgärden anses påkallad för att genom öfverbyggnadens förstärkning möjliggöra framförandet af tåg med stor hastighet och tyngd. Utskottet inser väl, att sådana förstärkningsåtgärder» — och detta statsutskottets yttrande går igen i Riksdagens skrifvelse — »i vissa fall kunna visa sig oundgängliga.» Deremot anser statsutskottet sig icke kunna »annat än hysa tvifvel, huruvida det verkligen är erforderligt och ur ekono-

misk synpunkt tillrådligt att i den utsträckning, som nu ifrågasatts, vidtaga kostsamma åtgärder för uppdrifvande af tåghastigheten å jernvägarne.»

Till sist kommer statsutskottet tillbaka till hvad som här närmast afsågs, nemligen förstärkning af öfverbyggnaden på linien Arlöf—Engelholm, och det är tydligen, om man studerar frågan i hela dess sammanhang, med hänsyn till denna, som utskottet och sedan Riksdagen yttrar »om det emellertid på en eller annan bansträcka skulle befinnas oundgängligen nödvändigt att förstärka öfverbyggnaden genom rälsutbyte, synes sådant dock icke behöfvas i större utsträckning, än att kostnaderna därför kunna, i enlighet med hvad hittills skett, bestridas af jernvägarnes trafikmedel.»

Såsom herr statsrådet och chefen för civildepartementet erinrat, företogs, sedan Riksdagens beslut var fattadt, en förnyad utredning af jernvägsstyrelsen med afseende på behofvet af ifrågavarande förstärkning af öfverbyggnaden på denna bansträcka. Hvad jernvägsstyrelsen dervid anfört finnes sammanfattadt på sid. 6 i konstitutionsutskottets betänkande i orden: »den ökade godstrafiken icke kunde uppehållas utan fortsatt användande af de tyngre lokomotiv, som därför under senare åren, sedan bandelen öfvergått i statsverkets ego, erfordrats». Det finnes således här icke ett ord, som häntyder på någon ökad tåghastighet, men det framhålles flerfaldiga gånger såsom alldeles oundgängligt för att upprätthålla jernvägens trafikförmåga med afseende på de tunga tåg, som här måste framföras, att en förstärkning af öfverbyggnaden måste ske, eller, som jernvägsstyrelsen säger, att de nämnda omständigheterna kräfva, »att genomgripande åtgärder för höjande af trafikförmågan icke vidare undanskjutas».

Detta var nu i korthet hvad som statsrådsprotokollet och Riksdagens skrifvelse äfvensom statsutskottets betänkande rörande denna fråga innehålla. Härtill vill jag lägga ett par erinringar om hvad som förekom vid ärendets behandling i de båda kamrarna förlidet år. I denna kammare var diskussionen icke mycket omfattande. Endast två ledamöter af kammaren deltog deri, nemligen dels chefen för statens jernvägar, dels en annan ledamot på stockholmsbänken. I början af diskussionen yttrade den förstnämnde talaren, att han skulle varit bekymrad med anledning af statsutskottets hemställan, om han icke ansåge sig berättigad till en sådan tolkning af detta betänkande, att det blef Kongl. Maj:t möjligt att i sådana fall, der det var oundgängligen nödvändigt, företaga en sådan förstärkning af jernvägsöfverbyggnader, som ifrågasatts. Detta uttalande af chefen för jernvägarne blef icke med ett enda ord motsagdt från statsutskottets sida.

I Första Kammaren framträdde i början af debatten statsrådet och chefen för civildepartementet med ett yttrande, som i den ifrågavarande delen gick i samma riktning som generaldirektörens för jernvägarne. Herr statsrådet framhöll, att kammaren lätt borde

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.

(Forts.)

inse, att statsrådet velat åtminstone göra ett försök att åvägabringa ett annat beslut af kammaren än statsutskottet afsåg med sin hemställan, om icke statsrådet ansett sig berättigad att så tolka statsutskottets betänkande, att det vore möjligt att vinna ändamålet med begäran om anslag till förstärkning af öfverbyggnaden å bandelen Arlöf—Engelholm oafsedt Riksdagens beslut för tillfället i denna del. Äfven detta statsrådets uttalande blef efter min förmening icke motsagdt inom Första Kammaren. Visserligen yttrade en ledamot af statsutskottet, att han, efter hvad statsrådet anfört, möjligen skulle ha anledning att förtydliga eller vidare utlägga den mening, som statsutskottet hade i sitt betänkande. Jag vill emellertid med några få ord antyda, hvad detta talarens yttrande innebar. Han sade: »Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har accepterat statsutskottets hemställan» — det var således förutsättningen för meningsutbytet mellan statsrådet och talaren. — »Men», fortsätter han, »då det synes framgå af de ord, som han yttrat, att han icke till fullo uppfattat statsutskottets verkliga mening, utan att han snarare anser denna innebära ett *bemyndigande* att för rälsombyte använda *trafikmedel*, när det gäller jernvägar, der han pröfvar det oundgängliga behovet förefinnas, så nödgas jag söka att förklara den mening, som i detta hänseende ligger» — nu är väl att märka de följande orden — »bakom det afslag å 650,000 kronor, hvarom utskottet hemställt beträffande räls till den nu ifrågavarande banan, och det *latenta afslaget* å den hägrande framställning å 4,200,000 kronor, som antydes med orden» o. s. v.

Om man sedan följer debatten i Första Kammaren, finner man, att den rörde sig just — icke om anslaget, icke om förstärkning af öfverbyggnaden å bandelen Arlöf—Engelholm, utan om den stora vidtutseende plan, som framskyntat i jernvägsstyrelsens skrivelse till Kongl. Maj:t och som i statsrådets anförande till statsrådsprotokollet berörts. Det var mot denna plan således som ifrågavarande talare i Första Kammaren ville inlägga sin reservation, men angående bandelen Arlöf—Engelholm yttrades ingenting. Ännu en ledamot af Första Kammaren uppträdde längre fram under debatten, nemligen landshöfdingen i Malmöhus län, och uttalade att han icke hade mycket i saken att säga, då statsrådet hade accepterat statsutskottets hemställan — med den tolkning deraf förstås, som statsrådet då gifvit den.

Efter hvad jag nu haft äran anföra, mina herrar, anser jag, att hvar och en, som fördomsfritt skrider till en granskning af Riksdagens skrivelse af den 26 mars 1901 angående ifrågavarande angelägenhet, jag säger att hvar och en, som fördomsfritt skrider till granskning af denna skrivelse, skall finna det berättigade i det uttalande jag tillåtit mig göra i min reservation, der jag säger, att det är alldeles uppenbart, att lydelsen af Riksdagens skrivelse den 26 mars 1901, hvilken finnes i sin helhet återgifven på sid. 4—5 af utskottets föreliggande memorial, sammanställd med chefens för

civildepartementet anförande till statsrådsprotokollet den 11 januari samma år beträffande förstärkning af öfverbyggnaden på åtskilliga statsbanedelar, ingalunda berättigar till den uppfattningen, att, då Riksdagen vägrade sitt bifall till framställningen om *extra anslag* för förstärkning af öfverbyggnaden på bansträckan Arlöf—Engelholm, denna förstärkning vore att anse såsom »ett arbete, som Riksdagen tydligen förklarar kunna och böra anstå».

Efter mitt förmenande har Riksdagen icke yttrat ett enda ord om denna bansträcka särskildt, nemligen icke ett enda ord i annan mening än den, att Riksdagen afslagit framställningen om *extra anslag* för ifrågavarande behof. Om denna uppfattning af ärendets innebörd är riktig — såsom jag vågar tro att den är — anser jag, herr talman, att jag är berättigad och *fullt berättigad* att hos kammaren framställa yrkandet, att kammaren måtte, med ogillande af konstitutionsutskottets anmälan, lägga dess memorial i denna del till handlingarne.

Herr Waldenström: Herr talman, mina herrar! Om Riksdagens beslut i fjol i denna fråga var klokt eller icke klokt, det hör icke hit. Om möjligen Kongl. Maj:t och jernvägsstyrelsen, genom att frångå Riksdagens beslut, ha handlat klokare, än hvad Riksdagen förstått, det hör icke heller hit. Sedan Kongl. Maj:t hänskjutit frågan till Riksdagen och begärt anslag till detta ändamål, och Riksdagen uttryckligen afslagit denna begäran, så kan jag för min enskilda del icke finna annat, än att föredragande departementschefen icke visat tillbörlig hänsyn för Riksdagens uttalade vilja. Hvad jernvägsstyrelsen i sin senare skrifvelse, d. v. s. i sin svarskrifvelse till departementschefen i april månad, som skäl anförde, det visste jernvägsstyrelsen förut. Det var således icke några nya skäl, som tillkommit, när departementschefen föreslog Kongl. Maj:t att trots Riksdagens beslut lägga om denna bandel med andra räls.

Det är mycket sant, att herr statsrådet i fjol sade i Första Kammaren, att han då icke satte sig emot statsutskottets uttalande, därför att han *ämnde* och tyckte sig med stöd af statsutskottets uttalande kunna använda trafikmedel för ändamålet. Emellertid aflopp detta hans uttalande i kammaren icke utan gensägelse.

Ordföranden i statsutskottets riksgäldsafdelning, herr Tamm, sade: »då det synes framgå af de ord, som han yttrat, att han icke till fullo uppfattat statsutskottets verkliga mening, utan att han snarare anser denna innebära ett *bemyndigande* att för rälsombyte använda *trafikmedel*, när det gäller jernvägar, der *han* pröfvar det oundgängliga behofvet förefinnas, så nödgas jag söka att förklara den mening, som i detta hänseende ligger bakom det afslag å 650,000 kr., hvarom utskottet hemställt beträffande räls till den nu ifrågavarande banan, och det latent afslaget å den hägrande framställning å 4,200,000 kr., som antydes med orden:» o. s. v. Herr statsrådet fick således redan då vid diskussionen i Första Kammaren från

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

kompetent håll meddelande om att hans uppfattning af statsutskottets utlåtande icke var den rigtiga.

Vidare, om herr statsrådet hade uppfattat meningen riktigt, skulle Riksdagens beslut och Riksdagens skrifvelse icke hafva lydt så som den nu löd, utan då skulle Riksdagen ha svarat Kongl. Maj:t: »vi vilja icke anslå några nya medel till detta; ni kan bekosta det der med trafikmedel». Så svarade emellertid Riksdagen icke, utan dess svar var, såsom herr Tamm anmärkte, ett afslag. Och detta grundades derpå, att de nuvarande rälerna icke vore förslitna o. s. v. Visserligen kunde det behöfvas omläggning å en och annan sträcka af linier, der en tung malmtrafik stälde stora fordringar på banan, men här menade Riksdagen icke att det vore erforderligt, åtminstone icke i den utsträckning, som ifrågasatts; vidare menade Riksdagen, att statsbanornas nettoinkomster visat tendens att nedgå, så att man äfven därför borde vara försigtig med omläggning af bandelarne.

Sådana voro de skäl, som föranledde Riksdagen att afslå Kongl. Maj:ts förslag. Kongl. Maj:ts framställning var grundad på jernvägsstyrelsens underdåniga hemställan, der det talades om att bereda ökad trafikförmåga för att kunna med större hastighet framföra tyngre tåg o. s. v. Riksdagen åter ansåg, att man till äfventyrs kunde finna på andra utvägar att betrygga säkerheten. Det fans bland annat den utvägen att nedsätta hastigheten. Det vore olämpligt, säger jernvägsstyrelsen i sitt svar till Kongl. Maj:t. Ja, naturligtvis från jernvägssynpunkt och från trafikanters och resandes synpunkt, hvilka icke vilja resa under en hastighet af 5 mil i timmen. Men det må ha varit huru olämpligt som helst, enligt mitt förmenande, hade det dock varit Kongl. Maj:ts pligt att se till, att, om man icke med full säkerhet kunde komma fram med sådan hastighet med tunga tåg, farten minskades. Ingen hade heller sagt, att det icke gått för sig att betrygga säkerheten genom att minska farten. För öfrigt är det ju klart, att om Kongl. Maj:t får gå till väga på sätt som skett, så kan jernvägsstyrelsen, hvarje gång den vill hafva en bana omlagd med tyngre räls, dra på med tunga och hastiga tåg. Sedan behöfver den endast säga: »det håller icke; vi måste lägga om banan; och om Riksdagen vägrar att anslå medel, så taga vi dem ändå.»

Jernvägsstyrelsen säger också, och Kongl. Maj:t har accepterat dess mening, att en ökad godstrafik gör, att tågen blifva tunga, att till följd deraf lokomotiven måste göras tunga och att banan är för svag att bära dessa lokomotiv. Ja, det der låter nog mera, än det egentligen är. Ty om banan icke kan bära så tunga lokomotiv, går det ju an att använda två lokomotiv eller sätta in flera extratåg för att besörja godstrafiken. Det hade sålunda mycket väl kunnat låta sig göra och det hade bort göras, äfven om det kunde synas Kongl. Maj:t dåraktigt att sålunda försvåra trafiken. Man kan nu invända, att det blefve onödigt dyrt att använda två lokomotiv. Detta erkänner jag, men då Riksdagen sagt ifrån, att den icke ville

kosta på en ombyggnad af banan, så var det Riksdagens sak att svara för följderna deraf.

Om statsrådet icke lyssnat till jernvägsstyrelsens begäran att få omlägga banan, och en olycka inträffat, hvad skulle då, frågar han, Riksdagen hafva sagt. Jo, Riksdagen skulle äfven då icke saknat skäl till klander, ty Riksdagen skulle hafva sagt: »Hvarför minskade ni icke tåghastigheten och hvarför satte ni in tyngre lokomotiv än banan kunde bära?» Det fins andra banor, der trafiken under de senare åren ofantligt ökats, utan att man ansett sig böra anskaffa tunga lokomotiv. Man använder samma lokomotiv som förr. Man går med två lokomotiv, stundom ett framför och ett bakom tåget.

Jag måste säga, att jag tycker att det är ledsamt, att denna händelse träffat en annars så förtjönt man som statsrådet och chefen för civildepartementet. Men jag för min del ansåg, att då frågan blifvit väckt inom konstitutionsutskottet, hade jag intet annat att göra än att biträda utskottsmajoritetens mening.

Jernvägsstyrelsen begärde hos Kongl. Maj:t, att det af Riksdagen uppförda beloppet, 652,000 kronor, för »underhåll af öfverbyggnaden: utbyte af räler m. m.», måtte ökas med 651,750 kronor. Men om det är Riksdagen, som anslår hufvudbeloppet, så måtte det väl också vara Riksdagen och icke Kongl. Maj:t, som skall öka detsamma. *Jag* kan icke förstå annat, allrahelst när ökningen icke är något mindre än en fördubbling.

Att åtskilliga personer i Skåne tyckt, att banan borde läggas om, och att herr statsrådet lyssnat till deras röst — därför skänker jag honom mitt erkännande, men jag tycker dock, att han mera bort lyssna till Riksdagens röst. Derför har jag, herr talman, för min del instämt i konstitutionsutskottets utlåtande och anser, att utskottet haft fullt fog för hvad utskottet uttalat.

Friherre Barnekow: Herr talman! Mina herrar! Vid granskningen af denna fråga har jag kommit till den uppfattning, att här föreligger något missförstånd. Den föregående talaren uppläste hvad civilministern yttrat i Första Kammaren, och deraf framgår alldeles tydligt, att han ansett, att om Riksdagen afslog Kongl. Maj:ts proposition om särskildt anslag till utbyte af räler på bansträckan Engelholm—Arlöf, så skulle han, om det befunnos nödvändigt, dertill få taga af trafikmedlen. Och i Andra Kammaren uppträdde generaldirektör Nordström och yttrade: »Kongl. Maj:t har nu icke upptagit den summa af 4,900,000 kronor, som jernvägsstyrelsen begärt, men väl ett belopp för utbyte af de gamla rälererna mot nya vid bansträckan Arlöf—Engelholm. Statsutskottet har afstyrkt äfven detta förslag och sagt, att omkostnaderna därför kunna tagas af trafikmedlen. Vid sådant förhållande skall jag icke göra något yrkande om ändring i statsutskottets förslag, men jag ber herrarne komma i håg, att om detta utbyte sker, så är det någonting, som skett med Riks-

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.
(Forts.)*

dagens goda minne och som gifvetvis kommer att inverka på afkastningen.» Detta sades i Andra Kammaren och rönste der icke något bemötande. Följaktligen hafva chefen för civildepartementet och chefen för jernvägsstyrelsen gått från Riksdagen med den uppfattningen, att, om så skulle behövas, de egde rätt använda trafikmedlen, och man måste respektera deras uppfattning i detta afseende.

När nu denna fråga var afgjord i Riksdagen, skref civilministern — helt naturligt med den uppfattning han hade — till jernvägsstyrelsen och begärde upplysningar.

Ett af de väsentligaste skälen, hvarför Riksdagen icke ville bevilja detta anslag, framgår af herr Tamms anförande i Första Kammaren. Man talde icke dessa lyxtåg, som hafva så stor hastighet. Detta framhölls i Riksdagens skrifvelse, och därför begärde civilministern upplysning hos jernvägsstyrelsen, huruvida detta rälsutbyte skulle ega rum för att öka hastigheten. Då får han till svar å sin skrifvelse, att någon hastighetsökning för snälltågen å nämnda handel icke kunde påvisas. Men det säges vidare i Riksdagens skrifvelse, att om t. ex. tunga malmtåg skulle fordra utbyte af räler, så kunde ett dylikt arbete få verkställas. Nu står det visserligen malmtåg, men för andra tåg, som äfven äro tunga, kan väl detta också tillämpas. Och på civilministerns fråga svarar jernvägsstyrelsen, att äfven med nuvarande hastighet erfordras utbyte af räler. Då säger den siste talaren: »då kunde styrelsen nedsatt hastigheten». Ja, men det har Riksdagen aldrig begärt, utan endast talat om en ökad hastighet, och någon nedsättning talas det icke om. Häremot anför jernvägsstyrelsen, att det nog ginge an att sätta ned hastigheten på andra banor, men icke på denna bana, ty den vore en bana, som förmedlade samfärdseln mellan två främmande länder, och man måste således taga hänsyn till dessa länders önskingar.

En annan sak, som talar för arbetets utförande, är, att sedan denna fråga förelåg för Riksdagen, hade ett betydligt prisfall på räler skett, så att arbetet kunde verkställas för 491,000 kronor i stället för 651,000 kronor.

Men allt detta oafsedt, gäller frågan här, huruvida regeringen hade någon rätt att göra detta enligt Riksdagens skrifvelse. I denna säges: »Om det emellertid på en eller annan bansträcka skulle befinnas oundgängligen nödvändigt att förstärka öfverbyggnaden genom rälsutbyte, synes sådant dock icke behöfva ske i större utsträckning, än att kostnaderna därför kunna, i enlighet med hvad hittills skett, bestridas af jernvägarnes trafikmedel.» Nu är frågan: var det oundgängligen nödvändigt? Jernvägsstyrelsen säger, att det icke kunde uppskjutas, utan att man måste vidtaga åtgärder så fort som möjligt. Mången säger, att med trafiksäkerheten var det ingen fara, om det ock möjligen förefans fara för trafikförmågan. Men, mina herrar, förmågan och säkerheten tror jag stå hvarandra här mycket nära, och det visar sig, att det berör säkerheten så nära, i det att styrel-

sen säger, att tågen, som framgå här, äro tyngre än hvad öfverbyggnaden kan bära. Det är icke så lätt för styrelsen att säga: här trafikera vi en bana, der vi riskera säkerheten. Men härvidlag tyckes säkerheten och trafikförmågan stå hvarandra mycket nära, fast man endast talat om trafikförmågan.

Nu påstå åtskilliga, att Riksdagen sagt, att jernvägsstyrelsen endast skulle få vidtaga förändringar på vissa delar af denna bana, men så kan jag icke fatta saken, utan Riksdagen har sagt, att förändringar få vidtagas på vissa bandelar. Jag antager detta så mycket mera, som Kongl. Maj:ts proposition talar om statens banor i allmänhet, och man kan då säga, att bandelen Arlöf—Engelholm utgör en del af det stora nätet.

Jag för min del kan icke finna, att civilministern brustit i aktning och hänsyn för Riksdagens beslut, ty han har haft samma uppfattning som jernvägsstyrelsen, att ombytet af räler varit oundgängligen nödvändigt.

Under sådana förhållanden kan jag icke finna, att han handlat i bestämd strid, utan tvärtom i öfverensstämmelse med Riksdagens vilja. Och kan jag icke finna detta, så blir det mycket svårt för mig att finna, att civilministern, herr statsrådet Krusenstjerna, skulle visat brist på skicklighet i fråga om trafiken på statens banor.

Ja, mina herrar, skulle statsrådet Krusenstjerna sluta sin politiska karriär med att finna sig föranlåten afgå därför, att Riksdagen förklarar honom oskicklig att sköta trafiken på de svenska jernbanorna, ja, då må jag säga, att otack är verdens lön.

Herr talman! På grund af hvad jag sålunda anfört, yrkar jag, att denna fråga måtte med ogillande läggas till handlingarna.

Herr Hedin i Stockholm: Herr talman! Det syntes för ett par år sedan, som om konstitutionsutskottet skulle vara beslutet att beträda den vägen att låta 107 § regeringsformen fungera dels på egna vägar, dels i stället för den alldeles omöjliga 106 §.

Det har konstitutionsutskottet i sjelfva verket gjort i år också, men har icke gjort det öppet, utan låtsar som om anmärkningen verkligen vore gjord på fullt allvar efter 107 §, hvarvid utskottet, för att betona detta, har nödgats tillgripa den orimligheten att hänföra anmärkningen under rubriken »bristande skicklighet», hvilket ju icke går ordentligt i hop. Skall anmärkning här göras och vidhållas, så måste man säga, att det är en anmärkning, afseende brist uti iakttagandet utaf grundlags föreskrifter, en anmärkning, som i sjelfva verket skulle göras efter 106 §, ehuru man, då den är alldeles oanvändbar, måst tillgripa 107 §. Hvarför icke göra så, som man många gånger förut gjort, då man blott har anfört anmärkning och bragt den till kamrarnes kännedom med åberopande af § 107. Det är mera öppet och ärligt och mera rimligt än att i detta fall tala om bristande skicklighet. Tala om hvad som helst annat, snart sagdt,

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
råde förda
protokoll.*

(Forts.)

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

— äfven lagöfverträdelse låter höra sig, icke enligt min tanke, men enligt deras, som gjort anmärkningen.

Jag skall nu tillåta mig att från denna erinran beträffande anmärkningens form gå öfver till att betrakta dess innehåll. När jag det gör, så förblir jag fortfarande mycket fundersam. Jag finner, att denna anmärkning samlat omkring sig icke mindre än 15 ledamöter, nemligen alla utskottsledamöterna ifrån Första Kammaren och halfva antalet af denna kammares utskottsledamöter. Deremot har herr Waldenström i afseende på en anmärkning, som åtminstone täflar i vigt med hvilken annan som helst af dem, som framställts bland reservanternas erinringar, och täflar i vigt med den af konstitutionsutskottet gjorda anmärkningen n:o 2, icke fått med sig mer än 4 ledamöter af utskottet; och herr Waldenström har icke fått med sig mer än några få — jag mins icke hur många det är, — der han också borde ha haft hela utskottet med sig, den andra anmärkningen, som han i en reservation framställt. När så skett, men deremot denna anmärkning fått 15 man bakom sig, så säger jag, att jag blir fundersam, och kommer visst att vara det, ända tills denna punkt är afgjord. Det är skada, att det, såvidt jag vet, icke finnes jemte den ekonomiska »bondepraktikan», som ger goda råd och upplysningar angående väderleken och sådant, äfven en politisk bondepraktika, ty jag är säker om att den skulle innehålla på detta kasus just tillämpliga, mycket upplysande anvisningar. Men någon sådan finnes icke, och jag får därför reda mig med förklaringen så godt jag kan.

Vi ha nu, efter att ett personombyte egt rum derborta i skaldernas hörn, the poets corner, upphört att tala latin här i kammaren, men för en gångs skull skall jag göra ett undantag, då jag citerar den gamla kända satsen: »timeo Danaos et dona ferentes». Det är uttydt: jag blir fundersam, till och med rädd som en hare, när jag ser att förstakammarledamöter inom utskottet slå sig tillsammans om en anmärkning, sådan som den under n:o 1 anförda. Det händer så sällan, att man ser några sådana yttringar af Första Kammarens åsigt, att det är fullt förklarligt, om detta förundrar en så mycket, att man nödgas söka särskilda skäl dertill, som icke ligga så nära till hands för den, som icke har mer snabbtänkheth och skarpsinne än jag. Jag har sökt utfinna dessa särskilda skäl, men jag är icke viss på att de äro rigtiga, och jag skall därför icke besvara kammaren med att uppgifva dem, utan i stället söka se till, huru jag i denna sak bör handla, genom att inlåta mig på en liten betraktelse öfver utskottsmajoritetens framställning.

Der finner jag då, att utskottet tilltrott sig att bygga en anmärkning på någonting af det mest sväfvande och oklara, som finnes inom hela vår praktiska konstitutionella finansrätt, nemligen Riksdagens uttalanden om Kongl. Maj:ts makt och myndighet, rätt och pligt uti användningen af jernvägsbudgeten. De ha alltid varit så sväfvande och osäkra dessa uttalanden, att det alltid för mig varit

missagligt, därför att, såsom jag förut haft tillfälle anmärka inom denna kammare, genom deras sväfvande form åt civilministern och generaldirektören i detta afseende förlänats en makt, som jag absolut icke unnar någon af dem. Men jag har icke fått min vilja fram i detta fall, utan Riksdagen har fortfarit att skriva lika oklart. Och Riksdagen har sannerligen uppnått en kanske förut icke uppnådd höjd uti just den skrifvelse, på hvilken denna *förstakammar*-anmärkning är baserad — förstakammar-anmärkning, ty så stor är majoriteten, att Andra Kammaren knappt behöfver medräknas. När man icke kan hänvisa till något bestämdt uttalande, då är det betänkligt att grunda en anmärkning på någonting, som — jag förmodar de fleste erkänna det — bona fide kan uppfattas på två olika sätt, kanske på flere.

Här får jag vidare anmärka, att jag icke är i stånd att läsa Riksdagens återopade skrifvelse på samma sätt, som utskottsmajoriteten gjort. Hvad sade Riksdagens skrifvelse utaf den 26 mars 1901? Uti denna skrifvelse upptill på sid. 5 i utskottets memorial finner man, att förutom det belopp af 651,750 kronor, som för rälsutbyte äskats af Riksdagen, jernvägsstyrelsen hade för enahanda ändamål ifrågasatt anvisande för åren 1902 och 1903 af anslag å mer än 4,200,000 kronor. Detta gör sammanlagdt mer än 4,851,750 kronor. Det heter der, att »Riksdagen icke kan annat än hysa tvifvel om huruvida det verkligen är erforderligt och ur ekonomisk synpunkt tillrädligt, att i *den utsträckning*, som nu ifrågasatts, vidtaga kostsamma åtgärder för uppdrifvande af tågastigheten å jernvägarna». Hvilken är då den utsträckningen? Den betecknas af summan, som jag nyss nämnde: 4,851,750 kronor. Såvida detta är skrifvet så, att det uttrycker Riksdagens mening, är den der »utsträckningen» just den, som betecknas icke af 651,750 kronor, utan af 4,851,750 kronor. Detta måtte vara klart. Hvad är det som sedermera användts? Icke 651,750 kronor, utan 491,000 kronor, Ja 491,000 kronor är icke något så förskräckligt i förhållande till en summa af 4,851,750 kronor, mot hvilken, såsom betecknande den utsträckning, i hvilken man ifrågasatt utbyte af räler, Riksdagen påtagligen och tydligt uttalat sig.

När jag så kommer vidare till slutet utaf det citerade stycket ur riksdagsskrifvelsen, der det heter, att »om det emellertid på en eller annan bansträcka skulle befinnas oundgängligen nödvändigt att förstärka öfverbyggnaden genom rälsutbyte, synes sådant dock icke behöfva ske i större utsträckning, än att kostnaderna därför kunna, i enlighet med hvad hittills skett, bestridas af jernvägarnas trafikmedel», är det mig sannerligen rent af omöjligt att förklara, att man finner det vara tydligt och gifvet, att man derpå kan basera en anmärkning, att Riksdagen dermed har uttalat sig mot användningen af dessa 491,000 kronor. Om jag deremot funnit detta vara klart, skulle jag verkligen icke hysa minsta tvekan att biträda anmärkningen, då det ju dermed afvenledes vore klart, att

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokol*
(Forts.)

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

Riksdagen i fjor mot en sådan användning af trafikmedlen nedlagt sitt veto. Jag skulle göra det, jag skulle hålla detta nya veto för giltigt, för lagligen verkande, fastän det vore enstaka i jmförelse med de många gånger förut, då Riksdagen tillåtit en hardt när obegränsad användning af trafikmedlen för ändamål, som icke af Riksdagen särskildt pröfvats.

Om jag kunde säga något sådant, skulle jag icke tveka att göra en anmärkning, men det är omöjligt för mig att kunna påstå, att, när Riksdagen fattat detta beslut, detta innebar en sådan begränsning, som i anmärkningen afses. Andra må ha sin, en annan mening i detta fall, men jag förbehåller mig rätt att få behålla min. Jag har kanske orätt, men jag har dock gifvit skäl för denna min ärliga och upprigtiga mening, som icke är dikterad af hänsyn till de herrar och män, som kunna anses vara särskildt föremål för den ifrån Första Kammaren dirigerade pilen eller pilarne. Då jag kommit till denna uppfattning, har det ock synts mig synnerligen märkligt vid en jmförelse med anmärkningen i fråga, att de viktigaste saker, som af konstitutionsutskottet bort beifras, af utskottet lemnats derhän och endast kommit till vår kännedom genom reservationerna, i synnerhet de två nyssnämnda viktiga, ytterst viktiga reservationerna af herr Waldenström.

Då nu, så vidt jag kan se, Riksdagens skrifvelse af år 1901 bör ses i samband med den stora, i min tanke alltför stora och öfverdrifna handlingsfrihet, Riksdagen lemnat åt Kongl. Maj:t, och icke blott åt Kongl. Maj:t, utan äfven åt chefen för statens jernvägar, då, säger jag, Riksdagens skrifvelse af år 1901 bör ses i samband med den praxis, som under en lång följd af år fortsatts, och då det, som jag ur denna skrifvelse anført, väl icke kan betraktas såsom förvanskadt vare sig vid uppläsningen eller i afseende på tolkningen, då denna anmärkning kommit fram, under det andra tusen gånger viktigare icke omkring sig samlat majoritet, samt då slutligen den majoritet, som drifvit fram denna anmärkning, under alla omständigheter — då de herrarne naturligtvis alltid hafva tur — skulle kunnat reda sig med tillhjälp af den förseglade sedeln och utan tillhjälp af ledamöter ifrån Andra Kammaren, så anser jag det vara ur alla möjliga synpunkter orimligt att godkänna en anmärkning sådan som denna.

Dessa anmärkningspapper äro ju i sjelfva verket icke klara. När man uti ifrågavarande hänseende kommer med klara papper, torde det icke finnas någon mera benägen än jag att i dessa saker låta den i allt fall mycket oskyldiga och vanmäktiga rättvisan hafva sin gång. Ty här i landet är förhållandet det, att, medan lagen har sin gång vid förbrytelser mot alla andra lagar än de konstitutionella, den som tager initiativ till ett det svåraste brott mot dessa konstitutionella lagar — såsom fallet är i det kasus, som omförmäles i herr Waldenströms första reservation — går alldeles fri, han triumferar öfver att kunna säga, att han står öfver lagen, ty han är strafflös.

Detta, att slippa undan med strafflöshet därför att de, som skulle vaka öfver lagens efterlefnad — i detta fall konstitutionsutskottet och Riksdagen — icke göra sin skyldighet, detta är någonting, som i mina ögon icke är något stort, men det är i alla fall någonting, af hvilket de flesta menniskor ändå torde vara benägna att begagna sig. När de nu få göra detta i den utsträckning som sker, så låtom oss i Guds namn icke anfalla dem, som icke begått någon orättvisa, åtminstone icke på så sätt, att den kan öfvertygande ådagaläggas.

Jag yrkar därför, att anmärkningen lägges till handlingarna.

Herr Persson i Tällberg: Då jag såväl i Riksdagen som inom utskottet varit med, då det beslut fattades, som ligger till grund för Riksdagens skrifvelse, ber jag att få med några ord tillkännagifva, hvilken tolkning jag för min del då gaf åt ordalagen deri.

Jag yttrade mig nemligen då i utskottet på det sättet, att här gifva vi Kongl. Maj:t en fullmakt in blanco, och han får efter godtfinnande taga af trafikmedlen huru som helst. Jag kunde för min del då icke tro, att det skulle komma att stanna vid så måttliga dimensioner, som det verkligen gjort. Och om vi gifva akt på konstitutionsutskottets utlåtande, finna vi, att det verkligen förekommer en sats i denna Riksdagens mycket omtalade skrifvelse, som mycket besvärat konstitutionsutskottet, och det är följande: »Om det emellertid på en eller annan bansträcka skulle befinnas oundgängligen nödvändigt att förstärka öfverbyggnaden genom rälsutbyte, synes sådant dock icke behöfva ske i större utsträckning, än att kostnaderna därför kunna, i enlighet med hvad hittills skett, bestridas af jernvägarnas trafikmedel.»

Men huru bär sig utskottet åt i detta fall. Jo, utskottet säger så: »Men då denna sats icke får lösryckas från sitt sammanhang med skrifvelsens föregående del, så kan enligt utskottets förmenande derur alldeles icke hemtas stöd för en åtgärd, som helt och hållet strider mot Riksdagens i skrifvelsen för öfrigt gjorda uttalanden och mot Riksdagens beslut att afslå framställningen om anslag till ifrågavarande rälsutbyte.»

Här söker konstitutionsutskottet att, om jag får uttrycka mig brutalt, blanda bort korten. Utskottet säger, att man icke får lösrycka orden från deras sammanhang, men det har utskottet gjort, enligt min uppfattning. Ja, det har ryckt bort denna sats helt och hållet och klandrar precis hvad Riksdagen medgaf, att Kongl. Maj:t skulle få göra, nemligen att begagna sig af trafikmedlen. Hvad Riksdagen i fjol icke kunde vara med om, var att till utgifterna för rälsutbytet skulle användas ett särskildt anslag, men Riksdagen sade, att om det var nödvändigt att förstärka öfverbyggnaden genom rälsutbyte, så skulle utgifterna dertill tagas af trafikmedlen. Nu säger utskottet ändå, att en dylik användning afslagits af Riksdagen.

Men detta är ej riktigt, ty hvad som Riksdagen afslagit, var endast anvisande af extra anslag för ändamålet, men icke något

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

*Anväende
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

annat. Något anslag har icke heller användts. Jag kan då icke förstå, huru man kunnat komma fram med en anmärkning. Jag skulle väl kunnat förstå, att anmärkning skulle med stort fog hafva kunnat göras, om, sedan Riksdagen skref dessa i min tanke ganska klara och otvetydiga ord, Kongl. Maj:t underlåtit att verkställa rälsutbytet på den ifrågavarande banan, och en olycka inträffat derstädes.

Jag undrar, huru konstitutionsutskottet, om Kongl. Maj:t underlåtit att vidtaga denna åtgärd, skulle hafva tolkat denna sats, att om det skulle befinnas oundgängligen nödvändigt, synas kostnaderna kunna bestridas af jernvägarnas trafikmedel.

Jag tror, att utskottet då skulle hafva tolkat den rätt. Ja, utskottet hade egentligen icke behöft göra någon tolkning alls, utan endast läsa hvad som står i skrifvelsen. Det är detta jag velat framhålla.

Jag ber att få instämma med de herrar, som yrkat ogillande af denna anmärkning.

Herr *Anderson* i Hasselbol instämde häruti.

Herr *Pehrson* i Törneryd: Det torde vara öfverflödigt att mera orda i denna fråga, ty det förefaller väl de fleste af kammarens ledamöter vara temligen klart, hur med detta ärende sig förhåller. Jag skulle således icke hafva begärt ordet för att göra ett uttalande vid detta tillfälle, derest icke förhållandet varit det, att jag, med anledning af mitt ledamotskap af statsutskottet jemväl under näst-föregående år, kommit att deltaga i den förberedande behandlingen af den del af statsverkspropositionen till sistlidne års Riksdag, hvarom här nu är fråga. Såvidt jag nu kan erinra mig, var det bland de ledamöter å utskottsafdelningen, hvilka affattat den motivering, som låg till grund för statsutskottets förslag och sedermera godkändes af Riksdagen och inflöt i Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t, ingen som hyste den meningen, att man borde i hvarje fall göra det för Kongl. Maj:t omöjligt att använda trafikmedel för utbyte af äldre och klenare räler mot gröfre och starkare sådana. Men hvad denna utskottsafdelning, riksgäldsafdelningen, opponerade sig emot, det var den förmodade blifvande ökningen af tåg hastigheten, ty afdelningen trodde, att det föreslagna rälsutbytet å bandelen Arlöf—Engelholm företrädesvis syftade på en ökad tåg hastighet. Man kände sig således icke riktigt säker på denna sak, och det var af denna anledning, som i utskottets motivering inflöt denna passus, hvilken nu af åtskilliga talare blifvit uppmärksammas och framhållen. Jag anser dock, att herr civilministern har här i dag lemnat tillräckligt klart och tydligt besked om att det icke var för att öka tåg hastigheten, som det ifrågavarande rälsutbytet vidtogs, utan för att vinna ökad tågsäkerhet. Det befans nemligen nödvändigt vidtaga denna åtgärd för att möjliggöra framforslandet af det tunga godset och de moderna, tunga godslokomotiven. Med användandet af detta

slags lokomotiv afses, bland annat, att vinna möjlighet att med blott ett lokomotiv kunna framföra tungt lastade tåg, hvilka eljest skulle hafva måst dragas af tvenne sammankopplade lättare, men svagare lokomotiv.

Om således, efter hvad jag tror, ingen af dem, hvilka i fjor tidigast togo behandling med denna fråga, hade för afsigt att i motiveringen inskrifva någonting, som skulle kunna tydas på det sätt som konstitutionsutskottet nu tydt detsamma, så tror jag också, att man af hvad som sedan dess förekommit icke har någon anledning att ändra mening. Konstitutionsutskottet har visserligen erinrat sig det stycket i Riksdagens skrifvelse, hvilket talar om att Kongl. Maj:t i vissa fall hade den utvägen att kunna använda trafikmedel till gröfre rälers anbringande å vissa bandelar. Konstitutionsutskottet säger nu emellertid efter detta citerande: »Men då denna sats icke får lösryckas från sitt sammanhang med skrifvelsens föregående del, så kan enligt utskottets förmenande» o. s. v. Nej, denna sats får icke lösryckas ur sitt sammanhang, utan måste läsas i omedelbart sammanhang med hvad Riksdagen i sin fjorårsskrifvelse i öfrigt skref rörande detta ärende. Betraktar man saken från denna synpunkt och erinrar man sig tillika ordalagen af den ifrågavarande satsen, som jag nu tillåter mig uppläsa och som lyder sålunda: »Om det emellertid på en eller annan bansträcka skulle befinnas oundgängligen nödvändigt att förstärka öfverbyggnaden genom rälsutbyte, synes sådant dock icke behöfva ske i större utsträckning, än att kostnaderna derför kunna, i enlighet med hvad hittills skett, bestridas af jernvägarnas trafikmedel», så skall man af dessa ordalag finna dels det, att, när man talar om »en eller annan bansträcka», man icke har undantagit bansträckan Arlöf—Engelholm — detta är viktigt att lägga märke till — och dels det, att, om det befinnes, att en eller annan bansträcka är i oundgängligt behof af gröfre räler, man har för sådant fall anvisat för Kongl. Maj:t den utvägen att härför använda trafikmedel. Det blir en helt och hållet annan sak, om man icke tycker om denna anvisning för Kongl. Maj:t, men detta hör denna gång icke till saken, utan det är en sak, som Riksdagen, om den så vill, får taga under särskild ompröfning.

Jag anser således, att, om än konstitutionsutskottet icke saknat allt fog för att dröja något vid denna punkt och ej heller kunnat sakna skäl att ställa sig något fundersamt i detta fall, konstitutionsutskottet likväl å andra sidan sedt icke haft fullt fog för sin nu gjorda framställning. Jag ber därför, herr talman, icke att få instämma i det yrkande, som gjorts derom, att konstitutionsutskottets hemställan i denna punkt måtte med ogillande af motiveringen läggas till handlingarna, utan att få göra det yrkande, att utskottets hemställan i denna punkt måtte läggas till handlingarna.

Herr Elowson: Herr grefve och talman! De grunder, på hvilka konstitutionsutskottet byggt förevarande anmärkning, synas

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

Forts.)

*Angående
fullbordad
granskning
af de stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

mig temligen svaga och vacklande. Enligt utskottets referat hade regeringen hos Riksdagen begärt ett extra anslag på sjette hufvudtiteln till förstärkande af öfverbyggnaden å en viss bandel. Detta förslag från regeringens sida blef af Riksdagen afslaget. Huru har då föredragande departementschefen ställt sig till detta Riksdagens beslut? Så vidt jag kan finna, har han ställt sig fullt lojalt med afseende å detsamma. Han har nemligen anmält hos Kongl. Maj:t, att några medel från sjette hufvudtiteln icke finge för ändamålet användas.

Men på samma gång som Riksdagen afslog regeringens begäran att få använda de äskade medlen såsom extra anslag inom sjette hufvudtiteln, gaf Riksdagen åt regeringen en vilkorlig anvisning att använda andra medel än sådana, som voro uppförda på nämnda hufvudtitel. Vilkolet för användningen af dessa andra medel innehålles i den sats, som herr vice ordföranden i statsutskottet nyss redogjorde för. Vilkolet är fäst dervid, att de föreslagna åtgärderna skola befinnas oundgängligen nödvändiga. Gör jag mig då den frågan, hvilken skall tolka och afgöra, huruvida vilkolet är uppfyllt eller icke, så måste svaret blifva det, att den tolkningen är öfverlemnad åt regeringen. Riksdagen har öfverlemnadt åt regeringen fullständig myndighet att vilkorligt, d. v. s. om ett visst vilkor uppfylles, använda medel af jernvägarnes trafikinkomster, och det är just hvad regeringen på föredragande departementschefens tillstyrkan gjort.

Det är en omständighet i konstitutionsutskottets motivering, som egentligen föranledt mig att begära ordet. Utskottet säger nemligen, att den sålunda anmärkta bristen på hänsyn till Riksdagens mening och vilja förefallit utskottet så mycket betänkligare, som Kongl. Maj:ts beslut fattades under april månad, då Riksdagen ännu var samlad och förnyad framställning till Riksdagen i ärendet kunnat göras. Herr talmannen behagade finna häraf, att konstitutionsutskottet vill inbjuda regeringen att, sedan en kongl. proposition blifvit afslagen, under samma riksdag inkomma med den å nyo. Detta synes mig vara helt och hållet främmande för vår statsförfattning, och i stället för att inbjuda regeringen till en sådan handling skulle jag vilja uttala min förhoppning, att något sådant icke måtte ega rum. Det måste vara synnerligen starka skäl för att en sådan handling skulle kunna företagas. Jag ber att få lägga särskild vikt på denna omständighet.

På grund af sin anmärkning har nu utskottet uttalat, att »föredraganden visat bristande skicklighet i sitt förtroendeembetes utöfvande». Jag kan icke, med den uppfattning af ordens valör, som jag har, finna, att denna term är på sin rätta plats. Departementschefen skulle från utskottets sida hafva kunnat sägas icke hafva tagit fullständig hänsyn till den af Riksdagen uttalade önskan. Detta skulle jag kunna förstå; men då man talar om »bristande

skicklighet» med anledning af denna anmärkning, så är detta icke öfverensstämmande med vanligt språkbruk.

Beträffande åter huruvida någon anledning till tal om bristande hänsyn till Riksdagens önskan verkligen föreligger, så kan jag, enligt hvad jag förut uttalat, icke finna detta, ty regeringen hade fått en vilkorlig anvisning, och denna anvisning har regeringen på fullt lojalt sätt följt.

Då nu föredragande departementschefen blifvit föremål för en anmärkning, så kan jag icke annat än lyckönska honom till att denna anmärkning är så föga befogad. Herr talman, jag ber att få ansluta mig till de talare, som yrkat ogillande af anmärkningen.

Herr Olsson i Ättersta: Efter herr Waldenströms sakrika anförande hade jag icke tänkt begära ordet, men jag har sedermera funnit mig föranlåten att säga några ord med anledning af det yttrande, jag nyss hörde från en talare på stockholmsbänken. Det var nemligen med stor öfverraskning jag hörde, huru som denne talare, herr Hedin, hvilken här i kammaren för att icke säga rundt om i hela landet anses såsom en lagarnas och särskildt grundlagarnas specielle väktare och som alltid varit så mån om att hålla på Riksdagens rätt, var af den åsigten, att i föreliggande fall intet vore att klandra. Så är emellertid händelsen, enligt mitt förmenande. Och saken upphjelpes icke dermed, att en och annan talare här sökt framhålla hvad Riksdagen egentligen menade med sin skrifvelse i fjor, utan man måste hålla sig till hvad Riksdagen verkligen beslutat och vid hvad för öfrigt i detta ärende ådagalagts. Jernvägsstyrelsen har hemställt till regeringen, att anslag måtte beviljas för utläggning af nya räler å och förstärkande af en viss jernbanedel — märk väl en viss, särskildt nämnd —, detta vinner anslutning och en proposition i ärendet från Kongl. Maj:t inkommer till Riksdagen. Men denna afslår alldeles bestämdt en sådan begäran. I motiveringen till den riksdagsskrifvelse, hvari meddelas att propositionen afslagits, heter det visserligen: »Om det emellertid på en eller annan bansträcka skulle befinnas oundgängligen nödvändigt att förstärka öfverbyggnaden genom rälsutbyte, synes» o. s. v. Men härmed kan, för så vidt jag är i stånd att fatta, förstås endast andra bandelar och icke just den, beträffande hvilken Riksdagen tydligt svarat med nej. — Under sådana förhållanden tycker jag, att man med stort fog skulle kunnat, om konstitutionsutskottet *icke* gjort någon anmälan, säga, att det icke hade gjort sin pligt. Statsrådet sade, att han icke kunde tolka Riksdagens skrifvelse i fjor annorlunda än han gjort, och att skrifvelsen således skulle gifvit honom rättighet att företaga det gjorda rälsutbytet. För min del kan jag icke se, att det behöfves någon tolkning alls; skrifvelsen är tydlig nog, Riksdagen har afslagit framställningen. Han frågade vidare, huru han, derest anordningen icke vidtagits och någon olycka skett, skulle hafva stått sig inför Riksdagen. Jo, den saken är mycket enkel; han skulle hafva tvätt

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

sina händer och visat, hurusom han gjort sin pligt; han kunde säga, att han påpekat förhållandet och begärt anslag, men icke fått något sådant, och att han därför vore alldeles oskyldig till hvad som skett.

(Forts.)

Herr Månsson: Herr talman, mina herrar! Då en sådan anmärkning som den här ifrågavarande skall komma fram från konstitutionsutskott och Riksdag, skall det i allmänhet vara något utomordentligt fel, som är begånget, enär man, efter hvad jag tror, i allmänhet drager sig för att utan synnerligen talande skäl komma fram med en sådan framställning som denna. Man har också sett, att det i synnerhet varit Första Kammaren, som stält sig betänksam beträffande och varit emot att framställa anmärkningar. Nu inträffar det märkvärdiga förhållandet, att hela Första Kammaren står ense i detta fall. Ja, det finnes undantag, men majoriteten inom utskottet ligger hos Första Kammaren. Man skulle således kunna tänka, att det nu vore fråga om ett mycket stort fel. Jag för min del kan icke se saken så. Jag har varit mycket förvånad öfver denna sak och mycket noga begrundat hvad den kan innebära. Man har här fått höra tolkning af statsutskottsledamöter, som varit med från första stund och skrivit svaret på regeringens ifrågavarande framställning, och man har af dessa ledamöter af statsutskottets riksgäldsafdelning fått veta, att det aldrig varit meningen, att det skulle förbjudas Kongl. Maj:t att vidtaga några åtgärder i detta fall och dertill använda trafikmedel. Det är således mycket svårt att fatta, huru utskottet kunnat af Riksdagens skrifvelse göra en sådan tolkning, som nu skett, och på grund deraf komma fram med denna anmärkning. Kongl. Maj:t begärde hos 1901 års Riksdag 651,750 kronor till förstärkning genom rälsutbyte af öfverbyggnaden å bandelen Arlöf—Engelholm. Men derjemte äskades för enahanda ändamål anvisande för åren 1902 och 1903 af ett anslag å mer än 4,200,000 kronor, alltså en ofantligt mycket större summa, mellan 4 och 5 millioner. Det var detta, som sattes i fråga, och det var detta, som gjorde riksgäldsafdelningen och statsutskottet betänksamma. Man bäfvade tillbaka för att, när statens jernvägar började gå sämre, bevilja ett så stort belopp i och för rälsutbyte i vidsträcktare omfattning. Derfor sade man ock, att i den utsträckning, som rälsutbyte nu ifrågasättes, kunna vi icke vara med derom, men om det på en eller annan bansträcka skulle befinnas oundgängligen nödvändigt att förstärka öfverbyggnaden genom rälsutbyte, syntes sådant dock icke behöfva ske i större utsträckning, än att kostnaderna därför kunde, i enlighet med hvad dittills skett, bestridas af jernvägarnes trafikmedel. Således är det ju alldeles uppenbart, att Riksdagen här anvisat regeringen att taga af trafikmedlen. Jag säger, i likhet med en statsutskottsledamot, att det är ganska betecknande, att regeringen icke gått längre än hvad den gjort, något som ju varit att vänta, då nära 5,000,000 kronor stälts i

utsigt. Men detta, att regeringen icke gått längre än hvad som skett, synes mig visa, att regeringen vill gå fram med varsamhet och försigtighet och ställa sig Riksdagens önskan till efterrättelse att icke gå längre än hvad nöden kräver.

Jag vill nu säga, att, efter hvad jag har mig bekant särskildt om denna speciella bandel, det var ett stort behof, som gjorde sig gällande, och den meningen var allmänt uttalad, att något skulle göras för att tunga vagnar i synnerhet för godstrafiken skulle komma fram. Det synes mig, som skulle här vara gjordt endast hvad nöden kräfde, och att man gått mycket försiktigt till väga. Vår trafikminister har lika väl nu i detta fall som alltid visat sitt intresse och förmåga att sköta vår trafik på ett klokt och riktigt sätt. Det synes mig som om vi, hellre än att löna honom med otack för hans mångåriga verksamhet, vore skyldiga att uttala vår tacksamhet för det intresse, den ifver och den kraft, han nedlagt för vårt trafikväsende.

Jag önskade därför, att kammaren så enhälligt som möjligt ville ställa sig på trafikministerns sida och taga honom i försvar. Och jag anhåller därför att få yrka, att detta konstitutionsutskottets betänkande måtte med ogillande läggas till handlingarna.

Med herr Månsson förenade sig herr vice talmannen *Swartling* och herr *Jönsson* i Mårarp.

Herr Johnsson i Bollnäs: Det är med en viss förvåning, som jag hört på öfverläggningen i kammaren. Det är visserligen sant, att detta utskottsbetänkande liksom många andra är hållet i sväfvande ordalag. Vi få ofta se utskottsbetänkanden af sådan affattning, att det är svårt att bilda sig en mening om hvad utskottet, jag skall icke säga tänkt, ty derom är icke fråga, utan hvad som utskottet afsett att nedskrifva. Men om man hyst tvekan med afseende på hvad utskottet i förevarande hänseende afsett att uttala, tror jag, att all tvekan skall vara undanröjd, om man läser civilministerns uttalande i Första Kammaren, när förlidet år ärendet der föredrogs. Då anförde statsrådet, att han ville tolka utskottets betänkande så, att utskottet velat berättiga statsrådet att använda trafikmedel för ifrågavarande rälsutbyte. Mot detta yttrade då en ledamot af statsutskottet, nemligen dess ordförande, och betonade, att denna af statsrådet uttalade mening icke fick göras gällande, utan att utskottet ansett, att behofvet af rälsutbyte icke var mera trängande, än att dermed kunde anstå, enär af statsrådsprotokollet framginge, att rälsutbytet var afsedt att öka tåghastigheten och trafikförmågan. Vid sådant förhållande ansåg statsutskottet, att man borde fara mycket varligt fram och icke belasta jernvägen med så stora utgifter, särskildt då tendensen, som utskottet sade, var fallande, hvadan särskildt betonades af talaren, att han ansåg, att med rälsutbyte kunde anstå tills vidare. Uttrycket att »någon

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.*

(Forts.)

bandel skulle få omläggas för trafikmedel» synes mig icke åsyfta den här banan, hvarom särskild proposition var aflåten, utan syftade naturligtvis på någon bandel af statens öfriga jernvägar. Någon annan mening kan man omöjligen framkonstruera ur utskottets betänkande, då man läser först Kongl. Maj:ts proposition, statsutskottets betänkande och de öfverläggningar, som förekommo i Första Kammaren vid ärendets föredragning.

Då så är och då man, enligt min uppfattning, omöjligen kan lägga någon annan mening i sjelfva beslutet, än att rälsomläggningen för den här ifrågavarande bandelen skulle kunna utan skada anstå, så har jag varit med om och deltagit i utskottets anmälan till Riksdagen om ärendet. Jag ber att få betona det, att utskottet icke har någon rättighet att, om jag så får säga, visa några konsiderationer i fråga om ärenden, som föreligga för utskottet att granska. Finner utskottet skäl till antagande af att oegentligheter förekommit, såsom att medel dragits till andra ändamål än dem, för hvilka de blifvit af Riksdagen anslagna, så har utskottet att anmäla detta för Riksdagen. Men det är Riksdagen, som har att pröfva, huruvida ärendet bör föranleda någon åtgärd, och med afseende på innehållet af 107 § regeringsformen, har Riksdagen full frihet att förklara, huruvida ett ärende bör föranleda någon särskild framställning eller icke, äfven der Riksdagen finner, att afvikelse ifrån stadgad utgiftsstat egt rum. Om herrarne se saken från den synpunkten, kan utskottet icke klandras för att utskottet anmält för Riksdagen ett ärende, som enligt dess uppfattning är af den beskaffenhet, att det bort anmälas. Och jag tror, att alla, som utan förut fattad mening läsa handlingarna, skola komma till detta resultat. Såsom ledamot af kammaren skulle jag deremot önska, att kammaren — och jag är öfvertygad att kammaren kommer att göra det — måtte förklara, att ärendet endast lägges till handlingarna. Ehuru ärendet bort föranleda konstitutionsutskottet att göra anmälan till Riksdagen, så, när innebörden af ärendet icke är af den beskaffenhet, att några enskildes rätt blifvit kränkt, läser Riksdagen icke böra vidtaga någon åtgärd med anledning af detta beslut. Hela saken är den, att en utgift egt rum, som Riksdagen, efter utskottets mening åtminstone, ansett böra kunna anstå. Men utgiften hade ju otvifvelaktigt i alla fall förr eller senare blifvit oundviklig, då naturligtvis med dessa lättare räler man icke gerna i längden kunde trafikera banan. Att rälerna skulle varit slitna och att således med hänsyn dertill den här åtgärden skulle varit befogad, tror jag ingen kan påstå, som läst Kongl. Maj:ts proposition i ärendet.

Talaren på stockholmsbanken klandrade utskottet därför, att utskottet här tillämpat 107 §, och påstod, att det hade varit rättigare att åberopa 106 § regeringsformen — som talaren för resten medgaf icke kunna användas. Ja, jag tror, att den ärade talaren har full kännedom om anledningen, hvarför 107 § af utskottet åberopats,

och jag ber att få erinra derom, att talaren mer än en gång i frågor af liknande beskaffenhet som den förevarande just åberopat 107 §, nemligen i frågor, då anslag användts för andra ändamål än för dem, för hvilka de af Riksdagen beviljats. Det är ju i full öfverensstämmelse med 38 och 39 §§ riksdagsordningen, då utskottet för Riksdagen anmält sådana af statsrådet tillstyrkta beslut, som afvika ifrån de af Riksdagen fastställda utgiftsstaten, och denna kammare har i flere fall godkänt utskottets förfarande i berörda hänseende. Ja, mina herrar, jag har såsom ledamot af konstitutionsutskottet icke kunnat annat än biträda det beslut, som utskottet fattat, men jag anser å andra sidan, att kammaren icke bör besluta någon åtgärd gent emot statsrådet och chefen för civildepartementet, särskildt af det skäl, att genom denna åtgärd någon enskild persons rätt icke blifvit kränkt, samt att beslutet väl kan hafva afsett att främja ett allmänt intresse, om ock emot Riksdagens mening. Jag skall därför, herr talman, hemställa, att kammaren måtte lägga betänkandet till handlingarne.

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.
(Forts.)*

Herr *Pettersson* i Österhaninge instämde häruti.

Herr *Hedin* i Stockholm: Nej, jag har icke klandrat utskottet därför, att det icke åberopat 106 § regeringsformen, men jag har klandrat utskottet därför, att det icke i klämman öppet känts vid, att det här låtit 107 § fungera i stället för 106 §. Utskottet har icke velat kännas vid detta, och därför kommit derhän att formulera sin anmälan under den alldeles orimliga rubriken bristande skicklighet. Det hade dock icke behöfs annat än att, såsom man många gånger förut gjort, hänvisa till 107 §, således erkänna, att man anser den vara den enda praktiskt användbara ansvarsparagrafen i grundlagen.

Hvad min ärade vän här i närheten yttrade gick derpå ut, att han funnit mig skyldig till en förvånande inkonsequens genom att ogilla utskottets anmärkning i första punkten. Nej, jag har alls icke gjort mig skyldig till afvikelse från hvad jag alltid förfäktat. Om han föreställer sig det, måste det vara därför, att han utan min förskyllan fått den uppfattningen, att, när helst en anmärkning kommer fram, den för mig borde vara sacrosanct. Det har jag visat vid föregående tillfällen, då konstitutionsutskottets betänkanden behandlats, att så naturligtvis icke är förhållandet. Nej, min konsekvens är en annan: *med* grundlagen och rättvisan *mot* den, som handlar emot dem, äfven om han hör till mina närmaste politiska och enskilda vänner; men *med* grundlagen och rättvisan *för* den, som oskyldigt, med orätt anklagas, och detta äfven om han hör till mina politiska motståndare och äfven till mina personliga ovänner. Detta är *min* konsekvens.

Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.

(Forts.)

Herr Waldenström: Jag ber att få påpeka litet af denna frågas historia. Jernvägsstyrelsen yttrade i den skrifvelse till Kongl. Maj:t, som gaf uppslaget till frågan om rälsutbytet, att det belopp, som för år 1901 uppförts såsom anslag för rälsutbyte, var för ordnadt underhåll af banorna fullt tillfredsställande. Men jernvägsstyrelsen ville *dessutom* hafva ett anslag för förstärkning af somliga banor, der trafiken var mera intensiv, och gjorde i detta afseende åtskilliga förslag. Af dessa förslag upptog Kongl. Maj:t endast förslaget om omläggning af bandelen Arlöf—Engelholm, och Kongl. Maj:t hemställde till Riksdagen att bevilja medel härtill. Detta blef emellertid af båda kamrarna afslaget, och det är Riksdagens skrifvelse om detta, som citeras här i konstitutionsutskottets betänkande. Denna skrifvelse gälde således icke de af jernvägsstyrelsen begärda 4,200,000 kronorna, utan just de af Kongl. Maj:t särskildt åskade medlen till omläggning af bandelen Arlöf—Engelholm. Det var ock denna framställning, som af Riksdagen afslogs.

Nu har man tolkat Riksdagens afsigt och mening på olika sätt. Herrar Daniel Persson i Tällberg och Pehr Pehrson i Törneryd framställde en tolkning. En annan tolkning gafs, enligt hvad vi nyss hört, i fjol åt beslutet af ordföranden i statsutskottets riksgäldsafdelning, och denna tolkning stod alldeles i strid med herr Daniel Perssons åsigt.

Det har här gjorts en antydning, att den omständigheten, att Första Kammarens samtliga ledamöter varit med om anmärkningen, skulle innebära någonting, som Andra Kammaren och särskildt dess ledamöter i konstitutionsutskottet icke bort kunna missförstå. Jag får säga, att ehvad Första Kammarens ledamöter i utskottet varit med eller mot, så har jag i allt fall ansett det vara min pligt att rösta och handla efter hvad jag ansett rätt. Om jag således fått Första Kammarens ledamöter med mig, så har det icke gjort mig rädd för saken; och har jag fått dem emot mig, så har icke heller det gjort mig rädd. Jag tror icke heller, att det skulle vara lyckligt, om en sådan praxis gjorde sig gällande, att Andra Kammarens ledamöter i konstitutionsutskottet ständigt misstänkte, att det låge en hund begrafen under de beslut, om hvilka Första Kammarens ledamöter i utskottet vore eniga.

Herr Ivar Månsson sade, att när det gäller en anmärkning, så bör saken röra något alldeles utomordentligt. Derom kunna nog meningarna vara delade. Jag tänker, att om Kongl. Maj:t vid användningen af statsmedel handlar i strid med hvad Riksdagen beslutat, så tillhör det ovilkorligen konstitutionsutskottet att anmäla saken för Riksdagen. Sedan får Riksdagen vidtaga den åtgärd, som den kan finna skälig.

Herr Ivar Månsson yttrade vidare, att det skulle vara bedröfligt, om man nu genom att utan vidare lägga detta betänkande till handlingarne skulle löna herr civilministern med otack. Jag sade i mitt förra anförande, att jag funnit det bedröfligt, att detta fallit

på statsrådet von Krusenstjerna. Det finnes säkerligen ingen i kammaren, som högre än jag uppskattar hans stora förtjenster, men då jag icke kunnat se annat, än att här verkligen föreligger ett — jag skall kanske icke säga felsteg — men dock ett uttryck för mindre hänsyn än hvad man kunnat vänta för Riksdagens beslut, så har jag icke kunnat annat än biträda utskottets anmärkning.

*Angående
fullbordad
granskning
af de i stats-
rådet förda
protokoll.
(Forts.)*

Det sades vidare af någon, att när utskottet icke anmärkt saker, som voro värre, nemligen de, som beröras i mina reservationer, så borde utskottet icke heller hafva anmärkt detta. Detta skulle ju möjligen kunna gälla utskottets öfriga ledamöter, men åtminstone icke mig och mina medreservanter. Jag för min del anser, att de saker, som jag anmärkt i mina reservationer, äro af vida allvarligare beskaffenhet än detta, men det har icke kunnat förmå mig att handla så, som herr Hedin tyckes mena, eller att då utskottet icke velat vara med mig om mina anmärkningar, så hade jag icke bort vara med om detta.

Herr Hedin i Stockholm: Jag skall icke blifva lång i hvad jag har att säga. Jag har icke uttryckt den meningen, att detta vore något, som icke borde fram, därför att man underlåtit att draga fram andra och viktigare saker, men jag sade, att detta betraktelse-sätt bort göra sig gällande hos utskottets ledamöter.

För öfrigt ber jag att få tillägga, att det ställer sig så, att, om man följer konstitutionsutskottets åsigt, det går an att säga — jag förutsätter, att användningen af penningarne icke egt rum och att ingen olycka skett —, att vi hafva gjort allt hvad i vår förmåga stått för att främja sparsamheten; och att det likaledes går an, om denna utgift icke skett och en olycka i följd häraf inträffar, att säga: kom icke och skyll på Riksdagen, ty här står uttryckligen, att Kongl. Maj:t kan använda trafikmedlen. Detta är en *tvetydighet*, och därför säger jag, att sådana anmärkningspapper icke äro klara.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Efter af herr talmannen framställda propositioner på de derunder gjorda yrkandena beslöt kammaren att med ogillande lägga punkten till handlingarna.

Som tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare behandlingen af ifrågavarande memorial till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag skulle fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 4,21 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.